

Kaupunginvaltuusto

Pöytäkirja

Aika 11.10.2021 18:00 - 19:47

Paikka Fellmannian auditorio, Kirkkokatu 27

	Nimi	Tehtävä	Lisätieto
Osallistujat	Rostedt Juha	kv:n puheenjohtaja	
	Falk Sonja	kv:n 1. varapuheenjohtaja	
	Lehto Rami	kv:n 2. varapuheenjohtaja	
	Komu Pekka	kv:n 3. varapuheenjohtaja	
	Aaltonen Eveliina	valtuutettu	
	Aaltonen Kalle	valtuutettu	
	Arvaja Pertti	valtuutettu	
	Elomaa Ville-Veikko	valtuutettu	
	Harmaala Miina	valtuutettu	
	Heromaa-Karjalainen Siru	valtuutettu	
	Hildén Sirkku	valtuutettu	
	Hälinen Ville	valtuutettu	
	Immonen Anita	valtuutettu	
	Kaasinen Hannu	valtuutettu	
	Kaikkonen Jouni	valtuutettu	
	Kari Mika	valtuutettu	
	Karjalainen Pasi	valtuutettu	
Kastehelmi Minerva	valtuutettu		

Kupiainen Anna Kaisa	valtuutettu
Laakso Jetta	valtuutettu
Lampinen Minna	valtuutettu
Lientola Elisa	valtuutettu
Lindqvist Marko	valtuutettu
Markkanen Marju	valtuutettu
McCarron Francis	valtuutettu
Mäkynen Maria	valtuutettu
Nieminen Erkki	valtuutettu
Nieminen Mira	valtuutettu
Niinistö Sari	valtuutettu
Oksanen Reijo	valtuutettu
Pakkanen Lasse	valtuutettu
Putula Toni	valtuutettu
Puusaari Riina	valtuutettu
Pykäläinen Jari	valtuutettu
Päätaalo Oskari	valtuutettu
Rahkonen Hannu	valtuutettu
Rantanen Ida	valtuutettu
Ratia Jorma	valtuutettu
Ripatti Tapani	valtuutettu
Rissanen Jari	valtuutettu
Ruhberg Jukka	valtuutettu
Ruuska Sinikka	valtuutettu
Saloranta Tuija	valtuutettu
Seesvaara Eero	valtuutettu
Skinnari Ville	valtuutettu

poistui klo 18.24 § 121
käsittelyn aikana

Sorsa Tuomas	valtuutettu	
Talja Martti	valtuutettu	
Tapiola Juha	valtuutettu	
Tuomaila Pasi	valtuutettu	
Tuomi Maarit	valtuutettu	
Vaara Ulla	valtuutettu	
Vahter Merja	valtuutettu	
Wallenius Jani	valtuutettu	
Viinikka Anneli	valtuutettu	
Viljamaa Juha	valtuutettu	
Virta Sanna	valtuutettu	
Timonen Pekka	kaupunginjohtaja	
Alho Olli	kaupunkikehitysjohtaja	
Granqvist Tiina	sivistysjohtaja	
Virkkunen Pekka	kaupunginlakimies	
Ruohonen Mirkka	viestintäjohtaja	
Mäki Janne	kaupunginsihteeri, pöytäkirjanpitäjä	
Päivä Matias	nuorisovaltuuston edustaja	
Lindroos Mikko	varavaltuutettu	valtuutettu Niko Liukkosen tilalla
Pälli Markus	varavaltuutettu	valtuutettu Raimo Kiljusen tilalla
Erka Mika	varavaltuutettu	valtuutettu Milla Bruneaun tilalla

Sairomaa Tomi

varavaltuutettu

saapui valtuutettu Ville
Skinnarin tilalle klo 18.24 §
121 käsittelyn aikana

Nimi

Tehtävä

Lisätieto

Poissa

Bruneau Milla

valtuutettu

Kiljunen Raimo

valtuutettu

Liukkonen Niko

valtuutettu

Villman Jere

nuorisovaltuuston
edustaja

Kaupunginvaltuuston puolesta

Juha Rostedt

Janne Mäki

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Ville-Veikko Elomaa

Miina Harmaala

Pöytäkirja on ollut nähtävillä Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa osoitteessa

<http://www.lahti.fi> 20.10.2021

Janne Mäki

kaupunginsihteeri

§	Otsikko	Sivu
§ 117	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	6
§ 118	Pöytäkirjan tarkastajat	7
§ 119	Valtuustoaloite: Lähipäiväkotiperiaate Lahteen	8
§ 120	Hämeen poliisin neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten valitseminen vv. 2021-2025	17
§ 121	Talousarviomuutoksia vuoden 2021 talousarvioon	20
§ 122	Valtuustoaloite: Lahti pyrkii tulevaisuudessa siihen, että Lahti on kaikkialta ja ympäri vuorokauden naisille turvallinen kaupunki	36
§ 123	Asemakaavan muutosehdotus A-2691d, Paavola, Onnelantie 2, entinen rukoushuone	46
§ 124	Kunnan keskusvaalilautakunnan kokoonpanon vv. 2021-2025 täydentäminen	68
§ 125	Valtuustoaloite: Pyöräteiden talviharjausmenetelmät	72
§ 126	Valtuustoaloite: Hiekattomat kevyenliikenteen väylät	82
§ 127	Valtuustoaloite: Lasten ja nuorten hyvinvointi- ja oppimisvajeen korjaaminen sekä lisätalousarvio	86
§ 128	Valtuustoaloite: Sosiaalisten taitojen ennaltaehkäisevää ryhmätoimintaa kouluihin	94
§ 129	Kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet	104

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 117

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Tämän kokouksen kutsu oli julkaistu Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa 28.9.2021 ja 5.10.2021. Kokouskutsu oli mainittuna päivänä toimitettu valtuutetuille ja kaupunginhallituksen jäsenille sekä kaupunginjohtajalle, kaupunginjohtajan varamiehelle, palvelualuejohtajille ja nuorisovaltuuston edustajalle. Kun lisäksi nimenhuudossa todettiin saapuvilla olevan 59 valtuutettua, kokous todettiin laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Liitteet

Nimenhuutoluettelo KV 11.10.2021

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

nro 8

§ 118

Pöytäkirjan tarkastajat

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan Ville-Veikko Elomaa ja Miina Harmaala.

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Varhaiskasvatusjohtaja Mika Harju, p. 050 559 7901

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Käsittely

Keskustelun kuluessa valtuutettu Maria Mäkynen ehdotti, että asia palautetaan valmisteluun.

Ehdotusta kannatettiin.

Julistettuaan keskustelun päättyneeksi puheenjohtaja totesi, että valtuutettu Mäkynen mm. valtuutettu Siru Heromaa-Karjalaisen kannattamana oli tehnyt edellä mainitun kannatetun palautusehdotuksen. Puheenjohtajan selostus hyväksyttiin.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitti äänestettäväksi siten, että ne, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista tässä kokouksessa, äänestävät jaa,

ja ne, jotka kannattavat asian palauttamista, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritetussa äänestyksessä todettiin, että asin käsittelyn jatkamista kannatti 30 valtuutettua ja sen palauttamista 29 valtuutettua.

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä: Liite 119 §.

Näin ollen kaupunginvaltuusto päätti jatkaa asian käsittelyä.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 13.09.2021

§ 347

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 31.08.2021

§ 87

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, Lasten ja Nuorten kasvu Kilponen Lassi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa alla olevan lausuntonaan valtuustoaloitteeseen.

Perusteluosa

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esittää, että kaupunki selvittää toteutusmahdollisuuksia sille, että jatkossa kaupunki olisi veloitettu tarjoamaan varhaiskasvatusta samoja oppilaaksiottoalueita noudattaen kuin perusopetuksessa nyt tehdään. Asiaa tarkasteltaisiin siten, että selvityksessä huomioidaan myös perheen erityistilanteet kuten esimerkiksi vuorohoito, vuoroasuminen ja muut erityisjärjestelyt. Vanhemmat voivat halutessaan vapaasti valita kaupungin ensisijaisesti tarjoaman oppilaaksiottoalueensa ulkopuolisen varhaiskasvatustuottajan. Valtuustoaloite on liitteenä.

Varhaiskasvatustilanne:

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta, joita järjestävät sekä kunnat että yksityiset palveluntuottajat. Lisäksi huoltajilla on kunnallisen tai yksityisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona mahdollisuus valita lasten kotihoidon tuki.

Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa oleva tarve edellyttää.

Varhaiskasvatuksessa voidaan antaa palvelun käyttäjälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain mukainen palveluseteli.

Kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet.

Päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan.

Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatukseen oikeutetun lapsen vanhemmille tai muille huoltajille neuvontaa ja ohjausta heidän käytettävissään olevista varhaiskasvatuspalveluista. Ohjauksessa on selvitettävä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot ja tarjolla olevat vaihtoehdot sekä muut seikat, joilla on vaikutusta lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen.

Huoltajan, joka haluaa lapselle kunnan järjestämän varhaiskasvatuspaikan, on tehtävä sitä koskeva hakemus viimeistään neljä kuukautta ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Mikäli varhaiskasvatuksen tarve johtuu työllistymisestä, opinnoista, koulutuksesta tai muutosta toiseen kuntaan työn tai opintojen takia eikä tarpeen alkamisajankohta ole ennakoitavissa, varhaiskasvatuspaikkaa on haettava niin pian kuin mahdollista, kuitenkin viimeistään kaksi viikkoa ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Varhaiskasvatus on järjestettävä em. aikojen kuluttua viimeistään siitä päivästä lukien kuin lapsi tarvitsee paikan. Varhaiskasvatusta on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä huoltajan toivomassa muodossa.

Työssäkäyntialue ja seudullinen varhaiskasvatus:

Huoltajat valitsevat myös vapaaehtoisesti varhaiskasvatuspaikan kauempaa esimerkiksi työssäkäynnin perusteella.

Lähtökohtaisesti kunta vastaa oman kunnan alueella asuvien lasten varhaiskasvatuksesta ja kunnat ovat mitoittaneet palvelurakenteensa oman kunnan asukkaiden tarpeisiin. Toisiin kuntiin sijoitettujen sijoituslasten osalta sijoituskunta laskuttaa asuinkuntaa varhaiskasvatuksen järjestämisestä kunnalle aiheutuvien kustannusten perusteella. Kunta voi järjestää lasten varhaiskasvatusta myös toisessa kunnassa asuvalle lapselle. Huoltajilla on subjektiivinen oikeus oman kunnan varhaiskasvatukseen ja kuntien harkinnassa on mahdollisuus sen järjestämiseen toisessa kunnassa asuvalle lapselle.

Varhaiskasvatusta voidaan pitää lähipalveluna. Seudullisen varhaiskasvatuksen perusteluna on ollut mahdollisuus lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen työssäkäyntialueen puitteissa. Tällöin huoltajat toisivat lapsensa varhaiskasvatukseen esimerkiksi työssäkäyntikuntaan työmatkojen yhteydessä. Toisaalta lapsen kannalta katsottuna tämä saattaa lisätä lapsen varhaiskasvatuspäivän pituutta, eikä tue lapsen kiinnittymistä omaan asuin- ja ystäväpiiriin. Seudullista varhaiskasvatusta on perusteltu myös palvelun helpottumisena kuntien raja-alueilla, joissa toisen kunnan alueella sijaitseva järjestämispaikka saattaa olla oman kunnan vastaavaa lähempänä.

Sivistyslautakunnan hyväksymä palveluohjeistus:

Lapsesta täytetään varhaiskasvatushakemus, jolla haetaan päiväkotihoidon tai perhepäivähoitoon. Huoltajia pyydetään nimeämään ensisijaisen varhaiskasvatuspaikkatoiveen lisäksi 1 - 3 muuta

paikkavaihtoehtoa. Hakemusta voidaan täydentää tai tehdä tarvittavia muutoksia huoltajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta.

Huoltajien ja palveluohjauksen välinen yhteydenpito, sopimukset ja vaiheet kirjataan ja kirjalliset ilmoitukset, lausunnot ym. varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvät asiakirjat on toimitettava lapsen hakemuksen yhteyteen palveluohjaukseen. Palveluohjaus kirjaa ylös, jos lapsi tarvitsee varhaiskasvatuksessa varhaista tukea (erityisen tuen tarve, lastensuojelun tai muu perheen ilmoittama tarve). Varhaiskasvatuksen tarpeessa tapahtuvat muutokset päivitetään myös.

Varhaiskasvatuspaikka myönnetään mahdollisuuksien mukaan huoltajien toiveiden ja viime kädessä lainsäädännön mukaan. Päiväkodin johtaja/perhepäivähoidon ohjaaja päättää varhaiskasvatuspaikan antamisesta palveluohjauksesta saadun tiedon ja tämän palveluohjeistuksen perusteella. Lapsia valitessa tulee huomioida ensisijaisesti lakisääteisyiden täyttyminen koko kaupungin tasolla. Palveluohjaus koordinoi tilannetta koko kaupungin tasolla.

Kaikille varhaiskasvatukseen oikeutetuille hakijoille tehdään päätös varhaiskasvatukseen ottamisesta. Lapselle osoitetaan varhaiskasvatuspaikka mahdollisuuksien mukaan huoltajien ensisijaisen valinnan perusteella. Jos huoltajien esittämissä varhaiskasvatus-paikoissa ei ole vapaita paikkoja, päättäjä tekee päätöksen sijoittamisperusteiden pohjalta.

Kun hakijoita on johonkin varhaiskasvatuspaikkaan samaan aikaan enemmän kuin paikkoja, käytetään seuraavia sijoittamisperusteita:

- sisarussuhteet

- lapsikohtaiset erityisyyt
- alueellinen saavutettavuus ja kulkuyhteydet
- muut perhekohtaiset syyt
- yksikön ryhmärakenne tai muut toiminnalliset syyt

Huoltajien tehdessä siirtohakemuksen, sovelletaan samoja sijoittamisperusteita kuin uusiin hakijoihin. Lapsi siirretään varhaiskasvatuspaikan vapautuessa mahdollisuuksien mukaan toivotulle varhaiskasvatusalueelle tai toivottuun yksikköön. Siirroilla pyritään varmistamaan lain tarkoittama alueellinen saavutettavuus ja niitä tulee arvioida sekä toteuttaa muiden hakijoiden rinnalla.

Lähipäiväkötiperiaate:

Lahdessa varhaiskasvatuspaikka pyritään osoittamaan ensisijaisesti perheiden toiveiden mukaan. Lain mukaan varhaiskasvatusta on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä, mutta varsinaista subjektiivista oikeutta tiettyyn päiväkotiin tai perhepäivähoitopaikkaan ei ole, vaan kunta voi osoittaa paikan laajemman harkinnan perusteella. Laki ei myöskään tunne varsinaista lähipäiväkoti –käsitettä, mutta pyrkimyksen järjestää paikat ns. lähipalveluna.

Lahdessa on yhteensovitettu esiopetuksen ja perusopetuksen oppilaaksiottoalueet, joka mahdollistaa nivelvaiheyhteistyön lapsen siirtyessä päiväkodista kouluun. Toisaalta jonkun verran tulee siirtymiä alueelta toiselle esiopetusvaiheessa, jos lapsi on ollut varhaiskasvatuksessa eri alueella kuin tuleva esiopetus tai koulu. Monitoimitaloilla on saatu lapset jo varhaiskasvatusvaiheessa tulevan koulun yhteyteen, jolloin varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus tapahtuvat samoissa tiloissa

tuttujen kasvattajien kanssa. Tämä toteutuu alueellisesti varsin hyvin esimerkiksi Jalkarannassa.

Palveluverkko tulisi olla saatavuudeltaan ja riittävydeltään sellainen, että jo varhaiskasvatusvaiheessa olisi mahdollisuus päästä palvelujen piiriin lähialueella. Toisaalta takuu pääsemisestä johonkin tiettyyn päiväkotiin on vaikea toteuttaa, koska esimerkiksi kouluista poiketen lapsia otetaan varhaiskasvatukseen pitkin vuotta, päiväkodit ovat kouluja pienempiä ja niissä on ikätasoiset ryhmärakenteet. Riittävä väljyys paikkojen täyttämiseksi on myös resurssikysymys.

Monitoimitilat, isommat yksiköt ja tarpeeksi kattava alueellinen palveluverkko antavat lähtökohdat palvelujen paremmalle alueelliselle saatavuudelle. Kunnallista päiväkotiverkkoa täydentävät perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus, yksityisten palveluntuottajien päiväkodit ja perhepäivähoito sekä järjestöjen järjestämä avoin varhaiskasvatus, jotka yhdessä muodostavat alle kouluikäisten lasten alueellisen palvelurakenteen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: sivistyslautakunta, Mika Harju

Liitteet

Valtuustoaloite: Lähipäiväkotiperiaate Lahteen

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Äänestysluettelo KV 11.10.2021 § 119 palautusehdotus Mäkynen

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupunginsihteeri Janne Mäki, p. 044 716 1416

Päätös

Kaupunginvaltuusto valitsi Hämeen poliisin neuvottelukuntaan toimikauttaan vastaavaksi ajaksi seuraavat neljä jäsentä ja henkilökohtaista varajäsentä:

Jäsen: Mervi Kärkkäinen

Varajäsen: Jammie Rautio

Jäsen: Inga-Maija Hyppölä

Varajäsen: Riitta-Raakel Alatalo

Jäsen: Jani Wallenius

Varajäsen: Anne Mikkanen

Jäsen: Arja-Leena Lammi

Varajäsen: Paavo Rautkoski

Samalla kaupunginvaltuusto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto valitsee Hämeen poliisin neuvottelukuntaan toimikauttaan vastaavaksi ajaksi 4 jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 20.09.2021

§ 361

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto valitsee Hämeen poliisin neuvottelukuntaan toimikauttaan vastaavaksi ajaksi 4 jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Perusteluosa

Poliisin hallinnosta annetun asetuksen 11 §:n mukaan poliisilaitosten yhteydessä toimii poliisin neuvottelukunta. Asetuksen 13 §:n mukaan

poliisihallitus vahvistaa poliisin neuvottelukunnan jäsenten määrän. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginvaltuusto valitsee neuvottelukunnan jäsenet toimikaudekseen. Lisäksi neuvottelukuntaan kuuluu poliisilaitoksen päällikkö.

Neuvottelukuntien jäseniä ja varajäseniä valittaessa on huomioitava naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4a §:n 1 ja 2 momentin säännökset.

Poliisin neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) seurata poliisin toimintaan vaikuttavan ympäristön kehitystä sekä poliisin toimintaa;
- 2) tehdä aloitteita poliisin toiminnan kehittämiseksi;
- 3) antaa lausuntoja poliisia koskevista asioista sekä
- 4) käsitellä ne muut asiat, jotka sen käsiteltäviksi toimitetaan.

Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Poliisin henkilöstöön kuuluva ei kuitenkaan voi toimia puheenjohtajana eikä varapuheenjohtajana.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote valitut, Hämeen poliisilaitos, luettelot

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky, p. 050 358 6502

Laskentapäällikkö Kati Helin, p. 044 716 1059

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2021 talousarvion sitovat määrärahat, tuloarviot ja toimintakatteet ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.10.2021 alkaen seuraavat. Esitetyt muutokset päivitetään tarvittavin osin käyttösuunnitelmiin.

Käyttötalousosan muutosesitykset

Konsernihallinnon palvelualue

Vähennetään konsernipalvelut vastualueen tuloja -0,43 milj. perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvauksista ja vähennetään menoja -0,20 milj. euroa koronapandemiaan varatusta kaupunkitasoisesta määrärahasta. Menojen vähennyksellä katetaan kaupungin rahoitusmenojen kasvu +0,20 milj. euroa, jolla tuetaan Lahden Jäähalli Oy:tä koronapandemian aiheuttamien menetysten kompensoimiseksi.

Lisätään elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualueen, elinvoimapalvelut tuloja +0,60 milj. euroa, perustuen tulo-odotukseen maahanmuuttotyön korvauksista ja projektitoiminnan rahoitusosuuksista.

Vähennetään elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualueen, työllisyyspalvelut tuloja -0,70 milj. euroa ja lisätään menoja +2,96 milj. euroa. Esitetyt muutokset perustuvat koronapandemiasta aiheutuneeseen pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymiseen ja vaikeutuneisiin työllistämistoimiin.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä -3,29 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Konsernipalvelut vastuualue tuloarvio 7 433 200 euroa
- Konsernipalvelut vastuualue määräraha 60 506 500 euroa
- Elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualue, elinvoimapalvelut toimintakate 7 032 800 euroa
- Elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualue, työllisyyspalvelut toimintakate 25 047 600 euroa

Sivistyksen palvelualue

Lisätään lasten ja nuorten kasvu vastuualueen menoja +3,00 milj. euroa, perustuen varhaiskasvatuksen kasvaneisiin palvelusetelikustannuksiin sekä palvelun piirissä olevien lasten määrän kasvuun.

Vähennetään osaaminen ja tieto vastuualueelta menoja -0,65 milj. euroa ja

lisätään osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen menoja +0,65 milj. euroa. Määrärahan siirto liittyy 1.6.2021 voimaan tulleeseen hallintosääntömuutokseen.

Vähennetään osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus tuloja -0,20 milj. euroa, perustuen kirjaston tulo-odotuksen heikkenemiseen ja vähennetään menoja -0,20 milj. euroa, joka kattaa tulo-odotuksen heikkenemisen.

Vähennetään liikunta ja kulttuuri vastuualueen tuloja -0,50 milj. euroa, perustuen koronapandemiasta aiheutuneisiin liikuntapaikkojen käyttörajoituksiin.

Sivistyksen palvelualueen palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä -3,50 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Lasten ja nuorten kasvu vastuualue tuloarvio 9 218 400 euroa
- Lasten ja nuorten kasvu vastuualue määräraha 188 161 600 euroa
- Osaaminen ja tieto vastuualue tuloarvio 217 000 euroa
- Osaaminen ja tieto vastuualue määräraha 8 993 600 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen tuloarvio 48 600 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen määräraha 9 941 000 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus tuloarvio 296 200 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus määräraha 5 389 600 euroa
- Liikunta ja kulttuuri vastuualue tuloarvio 1 567 600 euroa
- Liikunta ja kulttuuri vastuualue määräraha 30 225 300 euroa

Kaupunkiympäristön palvelualue

Lisätään kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä tuloja +0,80 milj. euroa ja vähennetään menoja -0,40 milj. euroa. Muutoksilla katetaan koronapandemiasta aiheutuvaa joukkoliikenteen tulo-odotuksen heikkenemistä.

Vähennetään joukkoliikenteen tuloja -1,20 milj. euroa, perustuen koronapandemian aiheuttamiin lipputulomenetyksiin.
Kaupunkiympäristön palvelualueen muutoksilla ei ole tulosvaikutusta.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä tuloarvio 26 960 800 euroa
- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä määräraha 30 036 900 euroa
- Joukkoliikenne toimintakate 7 921 600 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitykset

Lisätään kunnan verotuloarvioon +4,50 milj. euroa ja yhteisöverotuloarvioon +9,19 milj. euroa, perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotulojen tuloarvio paranee +13,69 milj. euroa.

Lisätään valtionosuustuloarvioon +0,75 milj. euroa, perustuen OKM:n ja VM:n tekemiin oikaisupäätöksiin.

Lisätään muihin rahoitusmenoihin +0,20 milj. euroa, jolla tuetaan Lahden Jäähalli Oy:tä koronapandemian aiheuttamien menetysten

kompensoimiseksi.

Sitovuustaso muutoksen jälkeen:

- Muut rahoitustulot ja -menot nettositovuus -12 409 000 euroa

Investointiosan muutosesitykset

Lisätään julkisen käyttöomaisuuden investointituloja +0,20 milj. euroa ja investointimenoja +0,20 milj. euroa, perustuen Hennalan kasarmialueen hankekohtaiseen varaukseen.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Julkisen käyttöomaisuuden investointimenot 30 381 000 euroa

Rahoitusosan muutosesitykset

Lisätään antolainojen vähennyksiä +2,52 milj. euroa ja vähennetään antolainojen lisäyksiä -10,00 milj. euroa. Muutosten jälkeen antolainojen määrä pienenee -12,52 milj. euroa. Vähennetään pitkäaikaista lainanottoa -23,66 milj. euroa. Edellä esitetyt muutokset perustuvat investointitason muuttuvuuteen sekä kaupungin kassan parantuneeseen tasoon.

Käyttösuunnitelmamuutokset

Kaupunginhallitus hyväksyy perusteluosassa esitetyt konsernihallinnon palvelualueen vakituiset hyväksymisoikeusmuutokset.

Toimintasäntömuutos

Kaupunkiympäristölautakunta on 1.9.2021 § 9 päättänyt vastuualueiden nimimuutoksista. Muutos vaikuttaa myös sitovan tason nimeen. Uusi

sitovataso on muutoksen jälkeen kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä (aiempi nimi: maankäyttö ja aluehankkeet, kunnallistekniikka sekä rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä).

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 38o

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto päättää, että Lahden kaupungin vuoden 2021 talousarvion sitovat määrärahat, tuloarviot ja toimintakatteet ovat esitettyjen muutosten jälkeen 1.10.2021 alkaen seuraavat.” Esitetyt muutokset päivitetään tarvittavin osin käyttösuunnitelmiin.

Käyttötalouden muutosesitykset

Konsernihallinnon palvelualue

Vähennetään konsernipalvelut vastualueen tuloja -0,43 milj. perustuen arvioon konserniyhtiöiden resurssivarauskorvauksista ja vähennetään

menoja -0,20 milj. euroa koronapandemiaan varatusta kaupunkitasoisesta määrärahasta. Menojen vähennyksellä katetaan kaupungin rahoitusmenojen kasvu +0,20 milj. euroa, jolla tuetaan Lahden Jäähalli Oy:tä koronapandemian aiheuttamien menetysten kompensoimiseksi.

Lisätään elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastualueen, elinvoimapalvelut tuloja +0,60 milj. euroa, perustuen tulo-odotukseen maahanmuuttotyön korvauksista ja projektitoiminnan rahoitusosuuksista.

Vähennetään elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastualueen, työllisyyspalvelut tuloja -0,70 milj. euroa ja lisätään menoja +2,96 milj. euroa. Esitetyt muutokset perustuvat koronapandemiasta aiheutuneeseen pitkäaikaistyöttömyyden lisääntymiseen ja vaikeutuneisiin työllistämistoimiin.

Konsernihallinnon palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä -3,29 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Konsernipalvelut vastuualue tuloarvio 7 433 200 euroa
- Konsernipalvelut vastuualue määräraha 60 506 500 euroa
- Elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualue, elinvoimapalvelut toimintakate 7 032 800 euroa
- Elinvoima- ja työllisyyspalvelut vastuualue, työllisyyspalvelut toimintakate 25 047 600 euroa

Sivistyksen palvelualue

Lisätään lasten ja nuorten kasvu vastualueen menoja +3,00 milj. euroa, perustuen varhaiskasvatuksen kasvaneisiin palvelusetelikustannuksiin sekä

palvelun piirissä olevien lasten määrän kasvuun.

Vähennetään osaaminen ja tieto vastuualueelta menoja -0,65 milj. euroa ja lisätään osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen menoja +0,65 milj. euroa. Määrärahan siirto liittyy 1.6.2021 voimaan tulleeseen hallintosäätömuutokseen.

Vähennetään osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus tuloja -0,20 milj. euroa, perustuen kirjaston tulo-odotuksen heikkenemiseen ja vähennetään menoja -0,20 milj. euroa, joka kattaa tulo-odotuksen heikkenemisen.

Vähennetään liikunta ja kulttuuri vastuualueen tuloja -0,50 milj. euroa, perustuen koronapandemiasta aiheutuneisiin liikuntapaikkojen käyttörajoituksiin.

Sivistyksen palvelualueen palvelualueen nettomuutokset heikentävät tulosta yhteensä -3,50 milj. euroa.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Lasten ja nuorten kasvu vastuualue tuloarvio 9 218 400 euroa
- Lasten ja nuorten kasvu vastuualue määräraha 188 161 600 euroa
- Osaaminen ja tieto vastuualue tuloarvio 217 000 euroa
- Osaaminen ja tieto vastuualue määräraha 8 993 600 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen tuloarvio 48 600 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osaaminen määräraha 9 941 000 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus tuloarvio 296 200 euroa
- Osallisuuden ja tiedon vastuualue, osallisuus määräraha 5 389 600 euroa
- Liikunta ja kulttuuri vastuualue tuloarvio 1 567 600 euroa
- Liikunta ja kulttuuri vastuualue määräraha 30 225 300 euroa

Kaupunkiympäristön palvelualue

Lisätään kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä tuloja +0,80 milj. euroa ja vähennetään menoja -0,40 milj. euroa. Muutoksilla katetaan koronapandemiasta aiheutuvaa joukkoliikenteen tulo-odotuksen heikkenemistä.

Vähennetään joukkoliikenteen tuloja -1,20 milj. euroa, perustuen koronapandemian aiheuttamiin lipputulomenetyksiin.

Kaupunkiympäristön palvelualueen muutoksilla ei ole tulosvaikutusta.

Sitovuustasot muutosten jälkeen:

- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä tuloarvio 26 960 800 euroa
- Kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yhteensä määräraha 30 036 900 euroa
- Joukkoliikenne toimintakate 7 921 600 euroa

Tuloslaskelmaosan muutosesitykset

Lisätään kunnan verotuloarvioon +4,50 milj. euroa ja yhteisöverotuloarvioon +9,19 milj. euroa, perustuen arvioitua myönteisempään verotulokehitykseen. Kokonaisuudessaan verotulojen tuloarvio paranee +13,69 milj. euroa.

Lisätään valtionosuustuloarvioon +0,75 milj. euroa, perustuen OKM:n ja VM:n tekemiin oikaisupäätöksiin.

Lisätään muihin rahoitusmenoihin +0,20 milj. euroa, jolla tuetaan Lahden Jäähalli Oy:tä koronapandemian aiheuttamien menetysten kompensoimiseksi.

Sitovuustaso muutoksen jälkeen:

- Muut rahoitustulot ja -menot nettositovuus -12 409 000 euroa

Investointiosan muutosesitykset

Lisätään julkisen käyttöomaisuuden investointituloja +0,20 milj. euroa ja investointimenoja +0,20 milj. euroa, perustuen Hennalan kasarmialueen hankekohtaiseen varaukseen.

Sitovuustaso muutosten jälkeen:

- Julkisen käyttöomaisuuden investointimenot 30 381 000 euroa

Rahoitusosan muutosesitykset

Lisätään antolainojen vähennyksiä +2,52 milj. euroa ja vähennetään antolainojen lisäyksiä -10,00 milj. euroa. Muutosten jälkeen antolainojen määrä pienenee -12,52 milj. euroa. Vähennetään pitkäaikaista lainanottoa -23,66 milj. euroa. Edellä esitetyt muutokset perustuvat investointitason muuttuvuuteen sekä kaupungin kassan parantuneeseen tasoon.

Käyttösuunnitelmamuutokset

Kaupunginhallitus hyväksyy perusteluosassa esitetyt konsernihallinnon palvelualueen vakituiset hyväksymisoikeusmuutokset.

Toimintasääntömuutos

Kaupunkiympäristölautakunta on 1.9.2021 § 9 päättänyt vastuualueiden nimimuutoksista. Muutos vaikuttaa myös sitovan tason nimeen. Uusi

sitovataso on muutoksen jälkeen kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä (aiempi nimi: maankäyttö ja aluehankkeet, kunnallistekniikka sekä rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä).

Perusteluosa

Vuoden 2021 talousarvioon esitetään tehtäväksi muutoksia, joihin liittyen on tehty päätöksiä talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Esitetyt käyttötalouden muutokset vähentävät tuloja -1,63 milj. euroa ja lisäävät menoja +5,16 milj. euroa. Vaikutus toimintakatteeseen on -6,79 milj. euroa. Esitetty investointimuutos lisää investointituloja ja -menoja +0,20 milj. euroa. Käyttötalouden muutokset katetaan verorahoituksen muutoksilla. Verotuloihin, valtionosuuksiin ja rahoitustuottoihin ja -kuluihin esitettyjen muutosten jälkeen vuosikate ja tilikauden tulos vahvistuvat +7,45 milj. euroa.

Sitovuustasojen muutokset on esitetty liitteessä 1. ja päivitetty tulos- ja rahoituslaskelma liitteessä 2.

Käyttötalousosa

Konsernihallinnon palvelualue

Konsernipalvelut: Korvaukset konserniyhtiöiltä

Esitetään vähennettäväksi konsernipalvelujen vastualueen tuloja -0,4 milj. euroa. Konserniyhtiöiden resurssivarauskorvauksia arvioidaan maksettavan vähemmän kuin mitä voimassa olevaan talousarvioon sisältyy.

Elinvoimapalvelut: Korvaukset ja rahoitusosuudet

Elinvoima- ja työllisyysjaosto päätti 27.9.2021 § 84 esittää

kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että elinvoimapalvelujen tuloja lisätään +0,6 milj. euroa maahanmuuttotyön korvausten ja projektitoiminnasta saatavien rahoitusosuuksien vuoksi.

Työllisyyspalvelut: Työllistämistoimet ja avustukset

Elinvoima- ja työllisyysjaosto päätti 27.9.2021 § 84 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että työllisyyspalvelujen tuloja vähennetään -0,7 milj. euroa ja menoja lisätään +3,0 milj. euroa vaikeutuneiden työllistämistoimien ja työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuennusteen vuoksi.

Sivistyksen palvelualue

Sivistyslautakunta päätti 28.9.2021 § 106 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että lasten ja nuorten kasvun - vastuualueen menoja lisätään +3 milj. euroa varhaiskasvatukseen yksityisen varhaiskasvatuksen osuuden kasvun ja varhaiskasvatuksen osallisuusasteen nousun vuoksi.

Sivistyslautakunta päätti 28.9.2021 § 106 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että osaaminen ja tieto -vastuualueen lukiokoulutuksen menoja vähennetään -0,65 milj. euroa ja osallisuuden ja tiedon vastuualueen, osaaminen menoja lisätään +0,65 milj. euroa lukiokoulutukseen. Ennen 1.6.2021 voimaan tulleen hallintosäätömuutoksen mukaista organisaatiomuutosta osaaminen ja tieto -vastuualueen lukiokoulutukseen haettiin lisämääräraha +0,65 milj. euroa oppivelvollisuuden laajentamiseen. Tämä lisämääräraha siirretään uudelle osallisuuden ja tiedon vastuualueelle lukiokoulutukseen.

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti 29.9.2021 § 20 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että liikunta- ja

kulttuuri -vastuualueen tuloja vähennetään -0,5 milj. euroa liikuntapalvelujen koronapandemian vaikutusten vuoksi.

Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta päätti 29.9.2021 § 20 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että osallisuuden ja tiedon -vastuualueen, osallisuus tuloja vähennetään -0,2 milj. euroa ja menoja vähennetään -0,2 milj. euroa kirjasto- ja tietopalvelujen koronapandemian vaikutusten vuoksi.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkiympäristölautakunta päätti 29.9.2021 § 31 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että joukkoliikenteen tuloarviota vähennetään -1,2 milj. euroa.

Koronapandemian vuoksi joukkoliikenteen lipputulot ovat jääneet arvioitua pienemmiksi. Vuoden 2021 lipputulojen toteumaprosentti on arvion mukaan noin 62 % alkuperäiseen talousarvioon nähden. Tulojen vähennys katetaan palvelualueen sisältä kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka ja rakennus- ja ympäristövalvonta -vastuualueet yhteensä lisäämällä tuloja +0,8 milj. euroa ja vähentämällä menoja -0,4 milj. euroa. Tulojen lisäys perustuu arvioon, jonka mukaan kaupunkisuunnittelun vastuualueen vuokratuotot toteutuvat vuonna 2021 talousarviota suurempana. Menojen vähennys perustuu arvioon, jonka mukaan vastuualueen toimintakulut jäävät talousarviota pienemmiksi.

Tuloslaskelmaosa

Verotulot

Vuoden 2021 talous on kehittynyt arvioitua myönteisemmin ja se näkyy kunnan tuloverojen ja yhteisöverojen kehityksessä. Verotulojen arvioidaan kasvavan +5,1 %. Kuluvan vuoden palkkasumman kehitys on ollut ennakoitua parempaa, ja kasvu on ennusteiden mukaan noin 4 %.

Yhteisöveron ennakkotilitykset ovat kasvussa, lisäksi yhteisöveron kehitykseen vaikuttaa kuluvan vuoden yhteisöveron kuntien jako-osuudessa oleva 10 prosenttiyksikön korotus. Korotus on osa koronavirusepidemiaan liittyvää kuntien tukemisen toimenpiteiden kokonaisuutta, jonka tarkoituksena on turvata peruspalvelujen järjestämisen edellytykset ja helpottaa poikkeustilanteesta johtuvia kuntien talouden vaikeuksia. Edellä mainitut muutokset lisäävät kunnan verotuloarviota +4,50 milj. euroa ja yhteisöverotuloarviota +9,19 milj. euroa, kokonaisvaikutus +13,69 milj. euroa.

Valtionosuudet

Kaupunginhallitus päätti 1.3.2021 § 94 hakea oikaisua opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) myöntämään valtionosuuspäätökseen vuodelle 2021. Lahden kaupungin oikaisuvaatimus koski päätöksen pohjana olleita virheellisiä tietoja, jotka on kevään aikana tarkasteltu kokonaisuudessaan OKM:n ja opetushallituksen kanssa. OKM teki alkuperäiseen päätökseensä 27.7.2021 oikaisun, jolla on tulosvaikutusta Lahden kaupungille +0,79 milj. euroa. Lisäksi valtiovarainministeriö (VM) on oikaissut päätöksellään 31.3.2021 vuonna 2020 maksettuja peruspalvelujen valtionosuuksia, tulosvaikutus Lahden kaupungille on +0,06 milj. euroa. Oikaistaan valtionosuustuloarviot vastaamaan VM:n 30.12.2020 ja 31.3.2021 sekä OKM:n 31.12.2020 ja 27.7.2021 tekemiä valtionosuuspäätöksiä. Tuloarviossa otetaan huomioon OKM:lle 20.9.2021 ilmoitettuihin oppilasmääriin perustuva täsmäytys vuoden 2021 maksatukseen, arvio -0,10 milj. euroa. Kokonaisvaikutus tulokseen +0,75 milj. euroa.

Muut rahoitustulot ja -menot

Konserni- ja tilajaosto 21.6.2021 § 63 päätti tukea Lahden Jäähalli Oy:tä koronapandemian aiheuttamien menetysten kattamiseksi ja yhtiön

toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi alentamalla kaupungin myöntämän pitkäaikaisen lainan pääomaa yhteensä +0,20 milj. euroa.

Investointiosa

Julkinen käyttöomaisuus

Kaupunkiympäristölautakunta päätti 29.9.2021 § 31 esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että julkisen käyttöomaisuuden investointituloja lisätään +0,2 milj. euroa ja investointimenoja lisätään +0,2 milj. euroa. Lisäykset perustuvat investointimenojen kauttalaskutukseen. Lahden kaupungin ja Senaatti-kiinteistöjen välillä on voimassa maankäyttösopimus. Sopimuksen perusteella on käynnistetty Hennalan kasarmialueen infran toteutus. Sopimuksen mukaan Senaatti-kiinteistöt vastaa pilaantuneiden maiden poistamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lahden kaupunki maksaa menot ja laskuttaa ne edelleen Senaatti-kiinteistöltä.

Rahoitusosa

Antolainat

Antolainojen vähennyksiä lisätään +2,50 milj. euroa. Lisäys perustuu tytäryhtiöiden ylimääräisiin lainanlyhennyksiin sekä lainajärjestelyihin liittyviin lyhennyssuunnitelmamuutoksiin. Antolainojen lisäyksiä vähennetään -10,0 milj. euroa. Tytäryhtiöille myönnettävä lainamäärä jää arvioitua pienemmäksi liittyen investointitason epävarmuuksiin.

Lainanotto, pitkäaikaiset lainat

Pitkäaikaiseen lainanottoon varattu määräraha -23,66 milj. euroa poistetaan, koska tarvetta lainan nostolle ei ole. Kaupungin kassan tilannetta on parantanut muun muassa Paavolan kampuksen myynti.

Käyttösuunnitelman muutos

Konsernipalvelut vastualueen kustannuspaikka 101010017 elinvoima- ja työllisyysjaosto, hyväksyjäksi muutetaan elinvoimajohtaja ja kustannuspaikan 101012000 kaupunginhallituksen käytettävissä olevat määrärahat, konsernipalvelujohtajan henkilökohtaiset laskut, varahyväksyjäksi lisätään kaupunginlakimies aiempien hyväksymisoikeuksien lisäksi. Muutos astuu voimaan 1.10.2021.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote konsernihallinnon palvelualue, sivistyksen palvelualue, kaupunkiympäristön palvelualue, Lahden Tilakeskus, taloussuunnittelu, controllerpalvelut, rahoituspalvelut

Liitteet

Tulos- ja rahoituslaskelma 1.10.2021

Sitovuustasoiset muutokset 1.10.2021

Sivistyslautakunnan päätös 28.9.2021 § 106

Kaupunkiympäristölautakunnan päätös 29.9.2021 § 31

Valtuustoaloite: Lahti pyrkii tulevaisuudessa siihen, että Lahti on kaikkialta ja ympäri vuorokauden naisille turvallinen kaupunki

4036/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Turvallisuuspäällikkö Antti Prepula p. 044 416 3812

Asuntoasiankoordinaattori Helene Vanninen p. 044 482 0862

Suunnittelija Katja Karevaara p. 044 482 6233

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori Marja Mikola
p. 044 483 6378

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian valmisteluun.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitettyksi.

Käsittely

Keskustelun kuluessa valtuutettu Kalle Aaltonen ehdotti, että asia palautetaan valmisteluun.

Ehdotusta kannatettiin.

Julistettuaan keskustelun päättyneeksi puheenjohtaja totesi, että valtuutettu Aaltonen mm. valtuutettu Tuija Salorannan kannattamana oli

tehnyt edellä mainitun kannatetun palautusehdotuksen. Puheenjohtajan selostus hyväksyttiin.

Tämän jälkeen puheenjohtaja esitti äänestettäväksi siten, että ne, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista tässä kokouksessa, äänestävät jaa, ja ne, jotka kannattavat asian palauttamista, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritetussa äänestyksessä todettiin, että asian käsittelyn jatkamista kannatti 18 valtuutettua ja sen palauttamista 41 valtuutettua.

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä: Liite 122 §.

Näin ollen kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian valmisteluun.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 382

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon

tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Valtuutetut Kalle Aaltonen ja Minni Salminen 10.5.2021:

”Valtuutetun aloiteoikeutta hyväksi käyttäen Pro Lahden valtuustoryhmä esittää, että Lahden kaupunki pyrkii tulevaisuudessa siihen, että Lahti olisi kaikkialta ja ympäri vuorokauden naisille turvallinen kaupunki. Naisten turvalliseksi kokemien alueiden on tutkimuksissa havaittu olevan myös kaikkien muiden ihmisryhmien turvalliseksi kokemia. Tämä lisäisi Lahden vetovoimaa, turvallisuutta ja viihtyisyyttä sekä parantaisi esimerkiksi elinkeinonharjoittamismahdollisuuksia. Tällaisesta lähestymistavasta asiaan on positiivisia kokemuksia muualta maailmasta.

Esimerkkejä tällaisesta naisten turvallisuutta lisäävistä toimista Lahdessa olisi esimerkiksi riittävä iltavalaistus syksyisin sekä keskustan räikeän päihdekulttuurin lieveilmiöiden kitkeminen.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Tilastollisesti

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2020 päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden lahtelaisten naisten osuus oli 11 suurimman kaupungin vertailussa pienin, 58,6 % (heikoin sijoitus). Tämän lisäksi, Lahden sijoitus on 3. heikoin, kun verrataan päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuutta, 3,8 %. (Lähde: THL Sotkanet. Huom. Helsingistä ei tietoja saatavilla 4.6.2021).

Kaupunki- ja kuntapalvelut -kyselyssä 2020 ei ole vastauksissa eroteltavissa sukupuolta, mutta naisten antamia vastauksia oli kokonaisuudessaan enemmän; Miehiä 38 %, Naisia 60 % ja Muu tai ei halua kertoa 2 %. Naisten %-osuus oli vertailukaupungeista suurin Lahdessa.

Kaupunki- ja kuntapalvelut -kyselyssä vuonna 2020 Lahti sijoittui vertailukaupungeista viimeiseksi kysymyksessä *Miten hyvin yleinen järjestys ja turvallisuus on hoidettu asuinkunnassa*, keskiarvolla 3,44 (vertailukapunkien ka. 3,92). Lahdessa oli vertailukaupunkien selvin muutos ja heikennys edelliseen vertailukohtaan vuodelta 2017, -0,48 (ka. Lahti 2017: 3,92). Lahti sijoittui vertailun heikoimmin myös kysymyksessä *Miten hyvin asuinalueen turvallisuus on hoidettu asuinkunnassa*, ka. 3,86. Muutos vuoteen 2017 oli myös vertailun suurin, -0,18 (vertailukaupunkien ka. 4,09). Vertailukaupunkien ulokset ovat vuodelta 2012. (Kaupunki- ja kuntapalvelut 2020; Helsinki, Espoo, Vantaa, Lahti, Oulu, Turku, Kemi).

Poliisin Lahteen kohdistuvat tilastot ajanjaksolta 1/2019 – 4/2021

Poliisin Lahteen kohdistuvat tilastot ajanjaksolta 1/2019 – 4/2021 kertovat naisten olevan rikosten asianomistajia hivenen harvemmin kuin miesten. Kaikkien rikosten osalta asianomistajina Lahdessa on 1/2021 – 4/2021 välisenä aikana ollut 1865 henkilöä, joita naisiin on kohdistunut 837 rikosta ja miehiin 1028. Koko Hämeen poliisilaitoksen alueella suhde on sama. Kokonaisrikosten määrä on ollut tarkastelujaksolla 5815, joista naisiin on kohdistunut 2693 rikosta ja miehiin 3122.

Rikoksen uhriksi joutuneet naiset joutuvat toisenlaisten rikosten uhreiksi mitä miehet. Tyypillisimmin naiset joutuvat kotona tapahtuvan väkivallan, seksuaali- tai nettirikoksen uhreiksi. Lahdessa tietyt asuinalueet erottuvat poliisin tilastoissa.

Kaikkien rikosten osalta naiset osuus asianomistajista on pienentynyt vuodesta 2019 (3465) ja vuodesta 2020 (3935) vuoden 2021 arvioon 2500 asianomistajaa naisena. Vuoden 2020 tilastoissa näkyy Vastaamon tietomurto, jonka johdosta Lahdessa tehtiä yli 1000 rikosilmoitusta yhteensä. Tilastoarvioiden mukaan naisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat lisääntymässä Lahdessa vuonna 2021, mutta esimerkiksi naisiin kohdistuvat pahoinpitelyt pysyvät todennäköisesti ennallaan tai hiivien vähentyvät, kuten muut naisiin kohdistuvat rikokset yleisesti.

Rikoksesta epäiltyjen osalta ovat miehet olleet kaikilla sektoreilla selkeämmin edustettuina. Rikoksesta epäiltyjä on kokonaisuudessaan Lahdessa ollut ajanjaksolla 1/2021 – 4/2021 yhteensä 2582 henkilöä, joista naisten osuus on 503 henkilöä ja miesten osuus 2079. Muiden kuin rattijuopumusten ja huumausainerikosten osalta rikoksista epäiltyjen naisten määrä on arviolta vähentymässä vuonna 2021 verrattaessa vuosiin 2019 ja 2020.

Turvallisuuden tunne

Turvallisuuteen liittyy voimakkaasti tunne, johon esimerkiksi katuvalaistus vaikuttaa. Valaistuksen määrällä ei ole rikoksen uhriksi joutumisessa merkittävää vaikutusta, mutta voi vaikuttaa esimerkiksi liukastumisvahinkoihin. Naisiin kohdistuu rikoksia usein toisaalla kuin julkisilla alueilla. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia asioita ovat valaistus, toisten ihmisten läsnäolo, avunsaannin nopeus, rikosten selvittämistehokkuus ja sosiaalinen media.

Turvattomuuden tunteeseen vaikuttavat myös havaittu häiriökäyttäytyminen, maahanmuuttajaryhmät, päihteiden käyttäjät ja yleinen siivottomuus. Naiset kokevat julkisilla paikoilla väkivallan uhkaa miehiä enemmän, vaikka todennäköinen uhri on päihtynyt mies.

Lahtelaisten turvattomuuden tunteeseen vaikuttaa se, millä todennäköisyydellä nykyiset huolet toteutuvat tulevaisuudessa.

”Tulevaisuus pelottaa aiempaa enemmän: Vuonna 2018 49 prosenttia uskoi tulevaisuuden olevan turvattomampi, vuonna 2019 tätä mieltä oli 53 prosenttia. Naiset näkevät tulevaisuuden turvattomampana kuin miehet ja vanhemmat ikäluokat turvattottomampana kuin nuoret. (Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta, MTS 2020)”

Tulevaisuuteen suhtautumisessa on eroja eri väestöryhmien välillä. Taloudellisen toimeentulon hankalaksi kokeneet, aiemmin fyysisen väkivallan uhriksi joutuneet ja nuorimpaan ikäryhmään kuuluvat kokevat todennäköisimmin joutuvansa väkivallan uhriksi tulevaisuudessa. Jos nuorimpien ikäluokkien koot pientyvät ja samalla kokonaisrikollisuus jatkaa laskuaan, on oletettavissa, että väkivallan pelko ei ainakaan merkittävästi kasva. Sosioekonomiset sekä päihde- ja mielenterveysongelmat kasautuvat kuitenkin edelleen samoille väestöryhmille, samoin turvattomuuden kokemukset.

Turvallisuuskysely 2020

Syksyllä 2020 osana valtakunnallista lähiöohjelmaa toteutettiin verkossa turvallisuuskysely, johon vastasi 940 henkilöä. Vastaajista 69% oli naisia. Suurin osa vastauksista saatiin keskustan ja sen lähialueiden postinumeroalueilta (15100, 15110 ja 15140). Vastaajien joukossa erilaisten rikosten uhriksi joutuminen ei ole kovin yleistä. Merkittävä osa vastaajista on kuitenkin kokenut sanallista häirintää (n. 22 %) sekä jonkinasteista huolta erilaisten rikosten uhriksi joutumisesta. Kysyttäessä onko kilometerin säteellä kodista paikkoja, joita välttelee väkivallan uhkan vuoksi nousivat tietyt alueet esiin, kuten kauppakeskus Trion seutu, Paavolan vanhan tervesaseman ja Anttilan välinen alue sekä esimerkiksi

Aleksanterinkadun Sokoksen puoleinen kulma. Paavolan terveysaseman purkutyöt aloitettiin keväällä 2021, millä toivotaan olevan suotuisa vaikutus koettuun turvallisuuden tunteeseen alueella. Turvallisuuskysely on tarkoitus toteuttaa kahden vuoden välein.

Lahden kaupungin asuntopoliittisia linjauksia uusitaan ja ne tuotaneen päätöksentekoon vuoden vaihteen jälkeen. Asuntopolitiikalla voidaan vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen eri tavoin, kuten ohjaamalla rakentamista niin, että ehkäistään asuinalueiden haitallista eriytymistä, minkä on havaittu lisäävän turvattomuuden tunnetta. Uudisrakentamisen kannattavuus määrittyy asuntomarkkinoilla ja kunnalla on vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa näiden toteutumiseen. Asuntopolitiikan keinovalikoimalla ei ole mahdollista saada nopeita ratkaisuja vaan systemaattinen, vahva ja näkemyksellinen asuntopolitiikka realisoituu tuloksiksi usein vasta vuosikymmenten päästä. Asuntopolitiikan tueksi tarvitaan myös muita asuinalueiden eriytymistä ehkäiseviä toiminta- ja työmalleja, esimerkiksi positiivista erityiskohtelua mutta ennen kaikkea vahvaa panostusta eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi.

Valaistuksen rakentaminen ja suunnittelu

Kaupungininsinööri Mika Lastikan mukaan valaistus on rakennettu ensisijaisesti liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Suunnittelussa huomioidaan myös yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökohdat. Kuitenkin on pidetty tarkoituksenmukaisena säästötoimenpiteenä valaistuksen osittaista sammuttamista yöaikaan niissä kohteissa, joissa ei ole vielä valaistuksen himmentämisen mahdollistavaa LED-valaistusta.

Ehkäisevä työ

Lahdessa tehdään ehkäisevää työtä myös turvallisuusnäkökulma huomioiden. Lahti osallistuu aktiivisesti seudullisen ehkäisevän työn verkoston toimintaan, jossa perhe- ja lähisuhdeturvallisuus on yhtenä aihealueena. Kuntien henkilökuntaa on koulutettu perhe- ja lähisuhdeturvallisuuteen liittyvissä asioissa mm. miten väkivalta otetaan puheeksi ja siihen puututaan mahdollisimman varhain. Koulutukset aiheesta jatkuvat. Tänä vuonna on seudullisesti mietitty, miten kunnassa voitaisiin edistää lähisuhdeturvallisuutta. Työskentelyn pohjalta tehtiin lähisuhdeturvallisuuden edistäminen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy kunnissa malli, jonka jalkauttaminen aloitetaan.

Varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään puututaan mahdollisimman varhain. Lahden kouluihin ja oppilaitoksiin on luotu yhdenmukaiset kiusaamisen ja häirinnän vastaiset suunnitelmat sekä seksuaaliseen häirinnän ja väkivaltaan puuttumisen suunnitelmat. Opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön tietoperustaa on vahvistettu kiusaamisen, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyssä.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on käytössä restoratiivisen sovittelun ja Mini-versions ohjelmia. Opetushallituksen kiusaamisen vastaisen oppaan materiaalit ovat käytössä perusopetuksessa ja lukiossa.

Lahti osallistuu valtakunnallisen ehkäisevän päihdejärjestöverkostojen Kaikkien kaupunki kampanjaan syyskuussa 2021. Kampanjan tarkoituksena on lisätä myös kaupunkiviihtyvyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuusteema *Mitä tehdä, jos kaupungilla liikkussa pelottaa* on lisätty kampanjan myötä perusopetuksen lukuvuosikalenteriin. Turvallisuus ja turvallinen kohtaaminen otetaan esille myös keskustassa liikkuvien nuorten kanssa sekä ammattilaisille järjestetyissä koulutuksissa.

Yhteenveto

Lahden kaupunki pyrkii olemaan kaikille turvallinen kaupunki ympäri vuorokauden. Lahden kaupunki tekee yhteistyötä Päijät-Soten ja eri järjestöjen sekä yhdistysten kanssa turvallisuuden lisäämiseksi. Arjen turvallisuus on yksi maakunnallinen hyvinvoinnin painopistealue ja sen eteen tehtäviä toimenpiteitä kehitetään myös maakunnallisesti.

Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat erityisesti kaupungin asukkaat käytöksellään. Tunnistettu yhteisöllisyyden väheneminen on yksi turvallisuuden tuntetta heikentävistä tekijöistä. Lahden kaupunki seuraa turvallisuustilannetta eri mittarein ja tekee kaupungille kuuluvan toimivallan rajoissa toimenpiteitä. Eräänä esimerkkinä voidaan mainita Mukkulan lähiöhanke.

Asuinalueiden negatiivinen eriytyminen lisää tutkimusten mukaan turvattomuuden tunnetta kyseisillä alueilla. Asuinalueiden eriytymiseen voidaan vaikuttaa määrätietoisella asuntopolitiikalla mutta sen lisäksi tarvitaan strategista kaupungin eri toimialat kattavaa yhteistyötä eriarvoisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen ratkaisemiseksi.

Lahden kaupungissa hyödynnetään tietoa monipuolisesti turvallisuuteen liittyvässä päätöksenteossa ja toiminnan suuntaamisessa. Tiedon avulla puututaan ongelmiin, ehkäistään niiden syntyä sekä edistään hyvinvointia ja terveyttä. Tietolähteitä ovat sekä valtakunnalliset että paikalliset tilastot.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Liitteet

Äänestysluettelo KV 11.10.2021 § 122 palautusehdotus Aaltonen

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaavoitusarkkitehti Päivi Airas p. 050 518 4447

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto hyväksyy asemakaavan muutosehdotuksen A-2691d, jolla muodostuu Lahden kaupungin Paavolan (3.) kaupunginosan korttelin 93 tontti 15.

Käsittely

Keskustelun kuluessa valtuutettu Tapani Ripatti ehdotti hyväksyttäväksi seuraavan ponnen: "Hyväksyessään § 123 kaavamuutosesityksen, kaupunginvaltuusto toivoo, että tontille tehtävä asuinrakennus toteutetaan puurakentamisena."

Ponsi todettiin olevan asemakaavan vastainen, joten sitä ei käsitelty.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto hyväksyy asemakaavan muutosehdotuksen A-2691d, jolla muodostuu Lahden kaupungin Paavolan (3.) kaupunginosan korttelin 93 tontti 15.”

Perusteluosa

Lahden kaupungin Paavolan (3.) kaupunginosan korttelin 93 tonttia 15 koskeva asemakaavan muutosehdotus A-2691d, Onnelantie 2, Oikokatu 5, ent. rukoushuone.

Asemakaavan muutos tehdään yksityisen aloitteesta.

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on muuttaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rukoushuoneen tontti asuinkäyttöön. Kaavamuutos mahdollistaa yhden, osittain 5-kerroksisen kerrostalon ja sitä palvelevien rakenteiden rakentamisen. Asemakaavan toteutuessa tulee vanha rukoushuone purettavaksi, mutta muuten kaavamuutoksessa on pyritty huomioimaan tontin arvo osana RKY-aluetta, O-I Meurmanin laatiman asemakaavan mukaisesti korttelin puistomaisena pääteaiheena. Kaavan

yhteydessä on tutkittu kaava-alueen liittymä- ja pysäköintijärjestelyt. Rukoushuoneen tontin rajat pysyvät ennallaan.

Kaavan kerrosala-, väestö- ja laajuustiedot:

- tontin pinta-ala on 2111 m²
- tontin yhteenlaskettu rakennusoikeus 1823 k-m², josta asumista 1650 k-m²
- tonttitehokkuus $e = 0,86$
- asuntoja 22 kpl (1 asunto/75 as-m²)
- asukkaita n. 41 (1 asukas/ 40 as-m²)
- autopaikkoja 15 kpl, pysäköintinormi 1ap/110k-m²

Lahden kaupungin strategian 2030 mukaisesti:

- kaavamuutos edistää kestävästä kehityksestä mukaista yhdyskuntarakennetta ja liikkumista ja edistää keskustan elinvoimaa (A4).
- kaavassa on huomioitu vesiensuojelu ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen alueella (A6).

Kaava edistää:

- kärkihanketta 4. Yrittäjien Lahti lisäämällä asumista kaupallisten yritysten läheisyyteen ja siten edistämällä yritysten toimintamahdollisuuksia alueella.

- kärkihanketta 5. Luonnollisesti liikkeessä parantamalla pyöräpysäköintimahdollisuuksia.

Asemakaavan muutoksella muodostuu:

Asuinkerrostalojen korttelialuetta, joka on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY) ja sen sijainti kaupunkikuvan kannalta merkittävä. Uudisrakennusten tulee soveltua ympäristöön niin, että paikan kaupunkikuvallinen luonne ja puistomaisuus säilyy. Arvokas pihapuusto on säilytettävä (AK/s).

Kaavassa annetaan lisäksi määräyksiä pysäköinnin järjestämisestä, suojeltavista puista, istutettavista alueen osista, kerrosluvusta, rakennusoikeudesta, rakennustavasta, piharakennuksista, tonttiliittymistä sekä pohjaveden suojelusta.

Lähtötiedot:

Alue on yksityisessä omistuksessa.

Kaavatilanne

-Päijät-Hämeen maakuntakaavassa alue kuuluu keskustatoimintojen alueeseen (C).

-Oikeusvaikutteisessa Lahden läntisten osien osayleiskaavassa Y-202 suunnittelualue on pääosin keskustatoimintojen aluetta (C-2). Lahden yleiskaavassa Y-203 (Yleiskaava 2030, hyväksymiskäsittelyssä) kaava-alueita koskee vastaava merkintä.

-Voimassaolevassa asemakaavassa (Asemakaava 13153/A, lainvoimainen 22.10.1954) alue on Yleisten rakennusten (Y) tontti. Kaavaan on merkitty ainoastaan pääkäyttötarkoitus. Rakennusoikeutta ja enimmäiskerroslukua ei ole määritelty.

Lähtötiedot on kuvattu tarkemmin asemakaavan selostuksessa.

Asemakaavan muutoksen vaikutukset:

Vaikutus rakennettuun ympäristöön ja liikenteeseen

- puolijulkisesta ympäristöstä tulee yksityisalue
- alueen keskeinen ja vanhin rakennus puretaan

Vaikutukset kaupunkikuvaan

- rukoushuoneen tilalle tulee uudisrakennus, jonka rakennusmassa ja sijainti tontilla mukailee purettavan rakennuksen asemaa kaupunkikuvassa, tontin puistomaisuus säilyy pääosin ja uusiutuu istutusalueilla.
- kulttuuriympäristö muuttuu, mutta rakennetun ympäristön poistuvat elementit on inventoitu ja taltioitu rakennushistoriaselvitykseen
- arvioitu 41 asukkaan muutto alueelle lisää jonkin verran asukasliikennettä. Liikenne liittyy katuun Onnelantien tonttiliittymästä.

Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

- tontilla ei ole erityisiä suojeltavia luontotyyppisiä
- vaikutus lähimaisemaan on suurimmillaan rakentamisen jälkeen, mutta ajan kuluessa puusto täydentyy ja kasvaa.

-vaikutusta kaukomaisemaan ei ole

-rakentaminen edellyttää maan kaivua ja täyttöä uudisrakentamisen ja ajopihan toteuttamiseksi. Muilla rakentamattomilla tontin osilla maanpinta säilyy nykyisessä tasossa. Maaperä on hiekkaa. Hulevesien valumisesta ja/tai imeyttämisestä huolehditaan suunnittelu- ja toteutusvaiheessa

-rakentamisen vaikutus ilmaan ja ilmastoon ajoittuu rakentamisaikaan

-vaikutukset kasvillisuuteen kohdistuvat puustoon, jota jää rakentamisen ja rakennustyömaan alle. Kaava edellyttää merkittyjen puiden suojelemista ja uusien istuttamista. Muuten kasvillisuus on nyt ja tulevaisuudessa nurmialuetta. Tontin kaupunkiluonto eläimineen muuttuu rakentamisen ajaksi

-vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat ensisijaisesti rakennusaikaan

Muut vaikutukset

-kaavan myötä alue muuttuu asumisen paikaksi.

-uusi naapurusto muuttaa sosiaalista yhteisöä

-lapsivaikutukset eivät ole merkittävät, koska päiväkotitoiminta kaava-alueella on loppunut

-alue on tarkoitus liittää kaukolämpöön, mikä lisää verkoston käyttöastetta

-lisää keskustan palvelujen asukaspohjaa

Vuorovaikutus kaavaa valmisteltaessa:

Vireille tulosta on ilmoitettu kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä sekä osallisille kirjeitse luonnosvaiheen kuulemisen yhteydessä. Kaavatyö sisältyi vuosien 2018, 2019 ja 2019-2021 kaavoituskatsauksiin.

Kaava-alue ympäristöineen on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Siksi järjestettiin 17.10.2016 kaavatyön aloitusvaiheessa viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin rakennussuojelukysymys. Neuvottelussa päädyttiin lopputulokseen, että rakennuksen säilyttämistä ei edellytetä. Perusteina olivat:

-Rakennus on käyttökiellossa ja tyhjillään.

-Kuntotutkimuksen perusteella lähes kaikki rakennusosat tulisi uusia, jolloin rakennuksen suojeluarvot menetettäisiin. Rakennukseen jäisi silti erittäin suuri riski, että havaittuja mikrobivaurioita ei saataisi hävitettyä.

MRL § 66 / MRA § 26 mukainen viranomaisneuvottelu järjestettiin 17.10.2016. Terveysviranomaisen lausunto 5.6.2017.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) laadittiin ja asetettiin nähtäville kaavahankkeen kotisivulle 8.2.2018 (päivitetty viimeksi 19.4.2021).

Luonnosvaiheen kuuleminen järjestettiin 14.2.–1.3.2019. Kuulemisen yhteydessä pyydettiin myös viranomaislausunnot. Kaavatyötä on esitelty keskustan kaavailloissa 24.5.2017, 9.11.2017 ja 17.10.2018 sekä kaavatyöstä järjestetyssä yleisötilaisuudessa 20.2.2019.

Kaavatyöhön liittyvä aineisto on ollut nähtävillä kaavahankkeen kotisivulla internetissä. Valmistelu on tarkemmin kuvattu asemakaavan selostuksessa.

Tonttijako ja maankäytösopimus:

Asemakaavaan ei liity tonttijakoa.

Asemakaavan muutos vaati maankäytösopimuksen.

Teknisessä ja ympäristölautakunnassa (TYLA) 11.2.2020 §22 hyväksytty maankäytösopimus (liittyen kaavaehdotukseen A-2691b) on purettu.

Osapuolet ovat laatineet uuden maankäytösopimuksen kaavaehdotuksen A-2691d mukaisena. Sopimus on Kaupunkiympäristölautakunnan (KYLA) käsiteltävänä 29.9.2021, §36.

Kaavatyön aiemmat vaiheet:

- Luonnosvaihe kuuleminen 14.2.-1.3.2019 (kaksi luonnosvaihtoehtoa)
- Ehdotusvaihe 1 (ehdotus A-2691) TYLA_1> nähtävillä 7.11.-9.12.2019
- Hyväksymisvaihe 1 (ehdotus A-2691a) KH > palautus valmisteluun
- Ehdotusvaihe 2 (ehdotus A-2691b) TYLA_2> nähtävillä 4.6.-6.7.2020
- Ehdotusvaihe 3 (ehdotus A-2691c) TYLA_3> nähtävillä 6.5.-7.6.2021

Hyväksymisvaihe 2; kaavaehdotus A-2691d

Tekninen ja ympäristölautakunta hyväksyi 27.4.2021 (§ 68) muuttuneen asemakaavaehdotuksen A-2691c julkisesti nähtäville.

Kaavaehdotus A-2691c oli nähtävänä 6.5.-7.6.2021.

Ehdotuksesta A-2691c saatiin yksi lausunto (Hämeen ELY-keskus), jossa todetaan: "Kaavaehdotuksessa ei ole edelliseen versioon nähden niin merkittäviä muutoksia, että ELY-keskuksella olisi niistä lausuttavaa."

Ehdotuksesta jätettiin nähtävilläolon aikana kolme (3) muistutusta.

Muistutus 1. Naapurikiinteistön muistutuksessa ehdotetaan, että "tontin laidalle suunnitellun 30 neliöisen huoltorakennuksen sijaintia, kokoa ja/tai muotoa tarkennetaan siten, että sen vieressä kasvava suurikokoinen tammi säilyy."

Vastaus 1. Muistutuksen johdosta on kaava-alueen talousrakennusten rakennusalojen t ja at sijaintia ja kokoa muutettu niin, että suojeltavalle tammelle juuristoinen jää riittävästi elintilaa. Tammi on merkitty suojeltavaksi.

Muistutukset 2 ja 3. Kahdessa muussa muistutuksessa ei haluta uuden kerrostalon liikennettä ohjattavaksi Onnelantielle, vaan Oikokadulle. Onnelanpuoleisen tontin osan pysäköintijärjestelyjä ja aitaa moititaan Onnelantien miljööseen sopimattomina.

Vastaus 2 ja 3. Onnelantien puuston kasvuolosuhteita ja siten myös sen miljöötä on voitu parantaa Onnelantien varressa lyhentämällä pysäköintialuetta p-1 niin, että suojellun lehmuksen ympärille jää enemmän tilaa ja läpäisevää maanpintaa. Näin tuetaan myös Onnelantien viherympäristön kehittymistä. Tontin rajalla on aiemmin ollut umpiaita, joten se jatkaa alueen vanhaa rakennustapaa. Liittymäkysymys on tutkittu kaavatyön aiemmissa vaihtoehtoissa. Liittymän järjestäminen Oikokadulle osoittautui maaston suuren korkeuseron vuoksi raskaaksi ja suojeluympäristöön sopimattomaksi ratkaisuksi. Käytössä tulee olemaan tontin nykyinen liittymä.

A-2691c > A-2691d

Kaavakarttaan A-2691c ja selostukseen on saadun palautteen johdosta tehty korjauksia ja täydennyksiä, minkä jälkeen kaavakartan tunnus on A-2691d.

Asemakaavan muutosehdotukseen A-2691c tehdyt tarkennukset ovat vähäisiä eivätkä muuta olennaisesti kaavan sisältöä, joten asemakaavan muutosehdotusta A-2691d ei ole tarpeellista asettaa uudelleen nähtäville.

LUONNOSVAIHEEN KUVAUS

Luonnosvaiheessa oli esillä kaksi luonnosvaihtoehtoa. Luonnosvaiheen kuulemisessa saadut lausunnot ja mielipiteet sekä niiden huomioiminen on kuvattu asemakaavan selostuksessa.

Saadut lausunnot ja mielipiteet ovat kokonaisuudessaan päätösehdotuksen liitteenä.

Kaavaluonnoksesta jätettiin 5 lausuntoa; Hämeen ELY-keskus (HAMELY), Lahden Ympäristöpalvelut (LYP), Päijät-Hämeen Pelastuslaitos (PHPELA), Päijät-Hämeen liitto ja Kaupunginmuseo sekä 8 mielipidettä (naapuritaloyhtiöt, yksityishenkilöitä ja Salpausselän Luonnonystävät SSLY).

Luonnosvaiheen lausunnot, tiivistelmä:

Lausunnot ja vastineet on kuvattu tarkemmin asemakaavan selostuksessa.

Hämeen ELY-keskus (HAMELY) piti vaihtoehtoja yleiskaavan Y-202 mukaisena. Kaavamääräykset ohjaavat noudattamaan kulttuuriympäristön ominaispiirteitä. HAMELY piti vaihtoehtoa VE2 parempana, koska rakentamiselta on siinä vapaan alueen osuus suurempi kuin VE1:ssä.

Lahden ympäristöpalvelut totesi, että Onnelantien 2 tontti suurine puineen on kuin puisto, jonka soisi osittain säilyvän. Riittävä vettä läpäisevä pinta mahdollistaa tontilla muodostuvien hulevesien imeyttämisen. LYP:n mielestä VE2 on suositeltava kaavatyon jatkamiselle. Tontti on länsiosiltaan yli 55dB:n liikennemelualueella, mikä tulee huomioida kaavassa.

Lahden kaupunginmuseo / Maakuntamuseon lausunnossa kuvataan RKY-alueen ominaispiirteitä ja suunnitteluihanteita (O-I Meurman, Ali-Paavolan kaava 1928). Ihanteena oli pienimittakaavainen, vihreä ja rationaalinen englantilainen puutarhakaupunki. Rukoushuone (rakennettu 1923) edusti kaavasommitelmassa julkista rakentamista, jonka kaupunkikuvallinen tehtävä on päättää Onnelantien ja Karjalankadun-Oikokadun rakennusrivit. Meurmanin Paavola-suunnitelmasta jäljellä ovat Karjalankatu, Onnelantie ja Kymintie, jotka sisältyvät valtakunnallisesti arvokkaiden kohteiden luetteloon ja joita koskevat erilliset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Koska kuntotutkimus ja rakennus- ja ympäristövalvonnan asettama käyttökielto eivät puolla rakennuksen ottamista käyttöön korjattunakaan, puoltaa museo rukoushuoneen purkamista. Oikeita lähtökohtia ovat Paavolan alkuperäisen asemakaavan pääteaihe, alkuperäiset puutarhakaupunki-ideat, rakennuksia ympäröivä vihreys ja suomalaiset puutarhalajit.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella ei ole huomautettavaa koskien asemakaavan muutosta.

Päijät-Hämeen Liitto ilmoitti, ettei se anna lausuntoa, koska kaavahanketta ohjaa lainvoimainen Lahden läntisten osien osayleiskaava Y-202.

Luonnosvaiheen mielipiteet, 8 kpl, tiivistelmä:

Mielipiteet ja vastineet on kuvattu tarkemmin asemakaavan selostuksessa.

Mielipide 1. Suunnitellut korkeat uudisrakennukset avohakkuineen tuhoavat tämän idyllin. Meurmanin suunnitelman tavoitteet, että alueella "viihtyvät kasvit ja eläimet" eivät toteudu kummassakaan suunnitteluvaihtoehdossa. Suunnittelussa on huomioitava kulttuuriympäristön ja maiseman säilyminen. Päärakennus on kuntotutkimuksen perusteella korjattavissa, rakennukseen voisi tehdä asuinkerrostalon tai yleisötilan. Tärkeintä on, että rakennuksen muoto ja puusto säilyisivät ennallaan. Liittymä Oikokadulle vie rauhan Oikokatu 7:n asukkailta ja on vaarallinen. Autokellari ei sovi Oikokadulle. Oleskelupiha kannella on omituinen ja roskakatos epämiellyttävä. Asuntojen maisemat peittyvät. Ehdotus: - Pieni puukerrostalo ei rikkoisi Onnelantienkään kokonaisuutta.

Mielipide 2. Toivotaan liittymän järjestämistä Onnelantien puolelle ja puuston säilymistä Oikokadun varrella. Uudisrakentamisen tulee olla kulttuuriympäristöön soveltuvaa ja ympäristön puistomaista. Hämeenportissa toimivan päiväkodin toimintaympäristö huolettaa, erityisesti rakentamisen aikana.

Mielipide 3. Naapuri muistuttaa, että kaava-alue on asuntojen näkymä. Asukastiheyden kasvattaminen ei voi olla RKY-arvotusta merkittävämpi arvo. Uudisrakentamista kuitenkin puolletaan alueen arvon mukaisesti toteutettuna. Oikokadun kerrostalot ja Onnelantien pientalot muodostavat katujen liitoskohtaan keskusaiheen, jonka tärkeä osa on tontilla sijaitseva puusto. Kritisoidaan esitettyä liittymää Oikokadulle, koska se tuhoaisi puuston ja lisää melua. Liikenne tulisi ohjata Onnelantieltä. Purettavan rakennuksen tilalle halutaan uusi keskusaihe ja säilyttää tontin puuston.

Mielipide 4. Lahden keskustaan tehdään kerrostaloasuntoja aggressiiviseen tahtiin samalla kun media uutisoi asuinkiinteistöjen arvon alenemisesta ja työllisyysasteesta. Lahden vahvuus on luonnonläheisessä pientaloasumisessa. Harva lahtelainen haluaa asua keskustassa. On edesvastuutonta kaavoittaa vielä lisää kulttuurihistoriallisia kohteita ja viheralueita asuinrakentamiselle. Kaupunkiin ei tule lisää elinvoimaa tällaisesta toiminnasta. Kaupungin vastuulla on pitää yllä tasapainoa asuinrakentamisen ja viihtyisyyden suhteen. Mistä asukkaat näihin ylikalliisiin neliöihin?

Mielipide 5. Katujen pääteaihe (Onnelantie-Oikokatu) tulisi säilyttää rakentamalla yksi kerrostalo suunnilleen samalle paikalle missä rukoushuone on, enimmäiskerrosluvuksi 4. Myös tontin vihreys pitäisi säilyttää tai edellyttää uusia istutuksia kaavassa. Puusto ja istutukset ovat tärkeät ja tunnusomaiset. Vaihtoehto 2 on parempi, koska rakentaminen ei tule lähelle Saimaankatua ja istutuksille jää enemmän tilaa. Liittymää ei missään nimessä saa tehdä Onnelantielle, se on pihakatu. Kaivataan julkisivukuvia.

Mielipide 6. Ymmärrämme, että rakennuksiin kohdistuvat käyttötarpeet muuttuvat ajan myötä ja että kaupungin luonnollista kehitystä ei voi vastustaa. Onnelantien rukoushuoneen tapauksessa kyse on rakennuksesta ja alueesta, joka on valtakunnallisesti ja paikallisesti merkittävä. Alue on vihreä elementti kivikaupungin reunalla. Kaavaluonnos on sekä RKY:n ja paikallisten arvotusten vastainen sekä KHO:n päätöksen vastainen. Vaadimme luonnokseen muutoksia, rukoushuoneen alueen arvoja ei tule menettää. On tehtävä täsmennetty selvitys muuttaa rukoushuonerakennus asumis- tai muuhun käyttöön, vanhaa runkoa hyödyntäen. Korjataan mielenkiintoinen, arvoja säilyttävä puurakennuskohde. Tulee laatia kaavaluonnos, jossa alueen historialliset,

kaupunkikuvalliset ja elvyttävät arvot säilytetään, vaikkei rakennusta voisikaan säilyttää. Ei sisäänajoa Oikokadulta.

Mielipide 7. Luonnosten suurin ongelma välinpitämättömyys asukkaiden mielipiteistä. Alueen tiivistämiseen vetoaminen on vitsi. Kaikki kaava-asiakirjoissa esitetyt suojeluarvot jätetään huomioimatta.

Ympäristöministeriön ja museoviraston ohjeissa vaaditut arvot eikä ammattitaitoinen ja hyvä suunnittelu toteudu. Onko oikein, että menetetään arvokas yhteinen kansallinen perintö. Suunnittelussa olisi tärkeintä, että kenenkään asumisviihtyvyys ei kärsi eikä ympäristön asuntojen arvo laske. Alueen kauneudelle merkittävintä on puusto. Tontti ei ole jatkumoa kummallekään kadulle (Oikokatu ja Onnelantie), vaan puistomainen päätepiste molemmille. Jos uusi rakennus tulisi vanhan paikalle säilyisi puistomaisuus Oikokadun puoleisessa rinteessä. Kolmikerroksinen puutalo sopisi paikalle huomattavasti paremmin.

Mielipide 8 (Salpausselän Luonnonystävät ry). SSLY kritisoi tehokasta rakentamista. Miksi ei ole esitetty vähemmän tehokasta vaihtoehtoa, joka sopisi paremmin rakennushistoriallisesti arvokkaalle paikalle? Suunnittelun lähtökohtana olisi pidettävä arvokasta kaupunkirakenteellista kokonaisuutta. SSLY:n näkemyksen mukaan tehokkuuden tulisi olla lähempänä $e=0,45$, koska tontti on osa Onnelantien vanhaa puutaloaluetta. Onnelantie 2 pihalla on runsaasti hienoa, vanhaa puustoa. Rakennusten tulee noudattaa muun Onnelantien rakennustapaa. Rakennus ei saa täyttää Oikokadun ja Saimaankadun kulmaa. Tosiasia taitaa olla, että vanhaa rukoushuonetta tuskin voidaan säilyttää rakennustapansa vuoksi. Odotamme uusia vaihtoehtoja, Onnelantien ehdoilla.

Tekninen ja ympäristölautakunta käsitteli asiaa 15.10.2019 § 137 (TYLA_1).

Asian esittelijän, maankäytön johtajan Petri Honkasen päätösehdotus oli seuraava:

”Lautakunta päättää hyväksyä asemakaavan muutosehdotuksen

A-2691 asetettavaksi julkisesti nähtäville.”

Käsittely:

Lautakunta kävi vilkasta keskustelua asiasta.

Jäsen Putula esitti asian palauttamista käsittelyyn. Kaavassa tulee huomioida maankäyttö- ja rakennuslain 117 §: Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset. Jäsen Nevala kannatti esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu esitys, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että äänestys suoritetaan nimenhuutoäänestyksenä ja äänestysjärjestyksenä on seuraavaa: Ne, jotka kannattavat esittelijän päätösehdotusta, äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat jäsen Putulan ehdotusta asian palauttamisesta käsittelyyn, äänestävät EI.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä JAA äänestivät 8 ja EI 4.

Puheenjohtaja totesi esittelijän päätösehdotuksen voittaneen.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Asemakaavan muutosehdotus A-2691 oli maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyssä järjestyksessä julkisesti nähtävillä 7.11.-9.12.2019. Ehdotuksesta saatiin 2 lausuntoa. Sitä vastaan tehtiin neljä (4) muistutusta.

Lausunnot, A-2691 (2 kpl):

Ehdotusvaiheen 1 lausunnot pyydettiin Lahden kaupunginmuseo/Maakuntamuseolta ja ELY-keskukselta, jotka antoivat lausunnot.

Museo ilmoitti lausuntonaan, että sillä ei ole huomautettavaa suunnitelmasta. Hämeen ELY-keskuksen lausunnon johdosta kaavaehdotukseen ja sen selostukseen on tehty muutoksia ja täydennyksiä.

Ehdotusvaiheen 1 lausunnot kokonaisuudessaan ja vastineet niihin ovat liitteinä.

Muistutukset, A-2691 (4 kpl):

Muistutukset kokonaisuudessaan ja vastineet niihin ovat päätösehdotuksen erillisinä liitteinä.

A-2691 > A-2691a

Asemakaavakarttaan ja -selostukseen tehtiin nähtävilläolon jälkeen vähäisiä muutoksia. Uusi kaavatunnus on A-2691a.

Kaupunginhallitus käsitteli asemakaavaehdotusta 30.3.2020 ja päätti palauttaa kaavan uudelleen valmisteltavaksi.

EHDOTUSVAIHE 2 (A-26g1b)

Kaupunginhallituksen valmisteluun palauttama ja TYLAn käsittelemä uusi kaavaehdotus A-26g1b.

Tekninen ja ympäristölautakunta käsitteli asiaa 19.5.2020 (TYLA_2). Ehdotus on ollut maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyssä järjestyksessä julkisesti nähtävillä 4.6.–6.7.2020.

Kaavaehdotukseen A-26g1b oli kaavan perusratkaisua muutettu niin, että ajoneuvoliittymä Oikokadulta poistettiin, samoin rakenteellinen pysäköinti. Pysäköinti osoitettiin asuinrakennuksen 1. kerrokseen ja erilliseen autotalliin tontin itärajalta sekä avopaikoille. Ajo niille tapahtuu nykyisestä liittymästä Onnelantieltä. Oikokadun puoleiselle tontin osalle on osoitettu istutusalue ja oleskelua Onnelantien puolelle muuraidan suojaan.

Ehdotusvaiheen lausunnot pyydettiin Lahden kaupunginmuseo / Päijät-Hämeen alueelliselta vastuumuseolta ja ELY-keskukselta, jotka antoivat lausunnot.

Museo ilmoitti lausuntonaan, että sillä ei ole huomautettavaa asiaan.

Hämeen ELY-keskus totesi, ettei sillä ole korjatusta kaavaehdotuksesta huomautettavaa.

Ehdotusvaiheen lausunnot kokonaisuudessaan ovat päätösehdotuksen erillisinä liitteinä.

Kaavaehdotusta A-26g1b vastaan on tehty yksi muistutus.

Muistutus (1 kpl):

”Uudessa ehdotuksessa paikalle on suunniteltu edelleen muodotonta betonista kerrostaloa, joka ei sovellu Onnelantien puutalo ilmeeseen. (Paljon on kaavamuutosehdotuksia tontille tehty, mutta ei vielä riittävästi jos naapuruston mielipiteet huomioitaisi.) Olisi vielä ehdottomasti tutkittava mahdollisuutta rakentaa paikalle puukerrostalo. Mitään esteitä ei puurakentamiselle olisi! Puutalo pehmentäisi ja päättäisi Onnelantien mallikkaasti. Lahti Vihreänä pääkaupunkina voisi esittäytyä eri foorumeilla myös tämän ekologisen rakentamistavan edelläkävijänä. Mitään teknisiä ja turvallisuusesteitä puutalokerrosrakentamiselle ei nykyään ole. Lahdessa on onnistuneesti toteutettu puukerrostaloalueita. Mitään ongelmia nykyisissäkään rakennuksissa ei ole esiintynyt. Rakennuspaikka on mitä otollisin puukerrostalolle, joka rakennus osin muodoiltaan voisi muistuttaa paikalla ollutta monelle tärkeää rakennusta. Näin aluetta ei pilattaisi korkeahkolla muodottomalla betonielementti- parvekelinjoituksella.”

Vastine muistutukseen:

Kaavanmuutosehdotus A-26g1b on laadittu kaavoituksessa neuvotellen Lahden kaupunginmuseon/ Päijät-Hämeen alueellisen vastuumuseon ja alueellisen ympäristökeskuksen (HAMELY) asiantuntijoiden kanssa eri yhteyksissä. Jo työn alkuvaiheissa keskusteltiin myös mahdollisuudesta toteuttaa uudisrakennus puurakenteisena. Kyseessä on Valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) osa. Asiantuntijoiden näkemys on koko työn ajan ollut, että uudisrakentamisen tulee edustaa omaa aikaansa eikä pyrkiä muistuttamaan vanhaa rakennustapaa. Tällöin ajalliset kerrostumat erottuvat toisistaan. Yhtymäkohtia kaavatyössä on haettu Oikokadun puoleisiin asuinkerrostaloihin, jotka ovat samaa

mittakaavaa kaavaehdotuksen uudisrakentamisen kanssa. Kaavan julkisivumääräyksissä on edellytetty julkisivujen rappaamista niin, että elementtisaumat eivät jää näkyviksi. Parvekkeet on toteutettava osittain sisäänvedettynä, jolloin vältetään parvekkeiden erillisiltä tukirakenteilta. Parvekekaiteiden ulkonäköä on ohjattu julkisivumääräyksessä. Rakentaminen RKY-alueella tarkoittaa, että rakentaminen ja sen suunnittelu on aina myös museoviranomaisen erityisen ohjauksen ja valvonnan alaista.

EHDOTUSVAIHE 3 (A-26g1c)

Tekninen ja ympäristölautakunta käsitteli kaavaehdotusta A-26g1c 27.4.2021 (§68), TYLA_3. Ehdotus on ollut maankäyttö- ja rakennuslaissa säädettyssä järjestyksessä julkisesti nähtävillä 6.5.-7.6.2021.

Nähtävillä olon jälkeen kaavaehdotusta A-26g1c tutkittiin edelleen toteutuksen näkökulmasta. Kaavan toteutuminen osoittautui epätodennäköiseksi, kun asuinrakennuksen 1. kerrokseen sijoitetut autotallit veivät tilaa asumiselle soveltuvasta kerroksesta ja kerrosalasta. Viitesuunnitelmien avulla tutkittiin uudelleen asumisen toteuttamista koko maantasokerroksen osalle sekä lisäksi asumista sen alapuolella olevan kellarikerroksen rinteeseen puoleiselle seinustalle. Kaavaehdotus A-26g1c laadittiin viitesuunnitelmia hyödyntäen.

Korjatussa kaavaehdotuksessa A-26g1c asumista osoitettu viiteen kerrokseen, mikä mahdollistaa mm. aiempaa väljemmät porrashuoneet sekä parvekkeiden osittaisen sisäänvedon. Siirtämällä rakennusala n.1,5m rinteeseen Oikokadun suuntaan ja korottamalla räystäään enimmäiskorkeutta 0,5 metrillä, on asumiselle voitu osoittaa lisätilaa rinteeseen ja aiempaa laadukkaampaa asumista kerrosalaa lisäämättä.

Havaitut puutteet lähiympäristöä koskevissa määräyksissä on korjattu.

Asemakaavakartta ja selostus muutettiin vastaavasti.

Ehdotuksesta A-2691c saatiin yksi lausunto ja 3 muistutusta.

Saatu palaute on kuvattu perusteluosan alussa, kappale Hyväksymisvaihe 2; kaavaehdotus A-2691d

Muutoksenhaku

Hallintovalitus Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle, asemakaavat

Toimenpiteet

Kh: ote pöytäkirjasta ilman liitteitä muistutuksen tekijöille, kv

Asunto Oy Toivonmäki, c/o Reim Lahti Oy, Aleksanterinkatu 7, 15110 LAHTI

Asunto Oy Onnelantie 7, c/o TiKo Isännöinti Oy, Vesijärvenkatu 11 B 15140
LAHTI

Asunto Oy Onnelantie 18, c/o TiKo Isännöinti Oy, Vesijärvenkatu 11 B 15140
LAHTI

(sähköinen tiedotus sovittu 28.9.2021)

Kv: ote pöytäkirjasta ilman liitteitä hakijalle: Kiinteistöyhtymä Onnelat, [REDACTED]

Ote pöytäkirjasta ilman liitteitä muistutuksen tekijöille (yhteystiedot edellä), ote pöytäkirjasta ilman liitteitä sitä pyytäneille kunnan jäsenille (jos on), sähköinen tiedoksianto Hämeen ELY –keskukselle.

Lainvoimaisuuskysely Hämeenlinnan hallinto-oikeudelta.

Lainvoimaiseksi tulon jälkeen: kuulutus,
sähköisesti:
kuulutus Hämeen ELY -keskus,
kuulutus + kartta Hämeen Maanmittauslaitos,
kuulutus + kartta Päijät-Hämeen liitto,
kuulutus + kartta Kaupunkiympäristön palvelualueen Kaupunkisuunnittelu-
yksikkö:

Liitteet

- A-2691d Kaavaehdotuskartta
- A-2691d Kaavaselostus ja seurantalomake
- A-2691d Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- A-2691d Luonnosvaiheen lausunnot
- A-2691d Luonnosvaiheen mielipiteet
- A-2691d Asukastilaisuuden muistio
- A-2691d Kiinteistökatselmus
- A-2691d Kaavoitushakemus
- A-2691d Rakennushistoriallinen selvitys
- A-2691d Sisäilma- ja rakennetutkimus
- A-2691d Ympäristöterveyden lausunto
- A-2691d Viherkerroin
- A-2691d Viranomaisneuvottelupöytäkirja
- A-2691d Havainnollistava aineisto
- A-2691d Ehdotusvaihe 1 lausuntopyyntö liitteineen
- A-2691d Ehdotusvaihe 1 lausunnot
- A-2691d Ehdotusvaihe 1 muistutukset
- A-2691d Ehdotusvaihe 1 muistutukset ja vastineet (tiivistelmä)

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

- A-2691d Ehdotusvaihe 2 lausunto a ELY-keskus
- A-2691d Ehdotusvaihe 2 lausunto b Museo
- A-2691d Ehdotusvaihe 2 lausuntopyyntö liitteineen a
- A-2691d Ehdotusvaihe 2 lausuntopyyntö liitteineen b
- A-2691d Ehdotusvaihe 2 muistutus
- A-2691d Ehdotusvaihe 2 vastine muistutukseen
- A-2691d Ehdotusvaihe 3 lausunto, ELY-keskus
- A-2691d Ehdotusvaihe 3 muistutukset

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 124

Kunnan keskusvaalilautakunnan kokoonpanon vv. 2021-2025 täydentäminen

4998/00.00.01.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupunginsihteeri Janne Mäki, p. 044 716 1416

Päätös

Kaupunginvaltuusto valitsi keskusvaalilautakuntaan V varajäseneksi Sara Ikävalkon, joka tulee jäsenten sijaan valitsemisjärjestyksessä.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto valitsee keskusvaalilautakuntaan V varajäsenen, joka tulee jäsenten sijaan valitsemisjärjestyksessä.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 387

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto valitsee keskusvaalilautakuntaan V varajäsenen, joka tulee jäsenten sijaan valitsemisjärjestyksessä.

Samalla kaupunginvaltuusto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Perusteluosa

Kaupunginvaltuusto asetti 16.8.2021 (82 §) toimikaudekseen 1.8.2021-31.5.2025 keskusvaalilautakunnan ja valitsi lautakuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kolme jäsentä sekä viisi varajäsentä, jotka tulevat jäsenten sijaan valitsemisjärjestyksessä:

puheenjohtaja: Merja Ilmoniemi (ps.)

varapuheenjohtaja: Kirsti Vaara (vihr.)

jäsen: Erkki Weurlander (sd.)

jäsen: Reijo Oksanen (kok.)

jäsen: Esa Lukkarinen (Pro Lahti)

I varajäsen: Pentti Rauhala (kesk.)

II varajäsen: Auli Haarala (kd.)

III varajäsen: Silja Lappalainen (vas.)

IV varajäsen: täydentyy myöhemmin (Liike Nyt)

V varajäsen: täydentyy myöhemmin (Asukkaiden Lahti).

Kaupunginvaltuusto täydensi 13.9.2021 (§ 116) päätöstään ja valitsi IV varajäseneksi Matti Karmaan (Liike Nyt).

Vaalilain 13 §:

”Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)”

Vuonna 2021 pidetyissä kuntavaaleissa esiintyvät Lahden kaupungissa seuraavat puolueet ja äänestäjäryhmät, jotka ovat äänimäärän mukaisessa järjestyksessä:

- 1) Suomen sosialidemokraattinen puolue r.p.
- 2) Kansallinen Kokoomus r.p.
- 3) Perussuomalaiset r.p.
- 4) Pro Lahti -yhteislista
- 5) Vihreä Liitto r.p.
- 6) Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
- 7) Suomen Keskusta r.p.
- 8) Vasemmistoliitto r.p.

- 9) Asukkaiden Lahti -yhteislista
- 10) Liike Nyt r.p.
- 11) Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.
- 12) Kestävän tulevaisuuden Lahti -yhteislista
- 13) Eläinoikeuspuolue r.p.
- 14) Suomen Kansa ensin r.p.
- 15) Valitsijayhdistys Jani Hietala

Niin kauan kuin yksikin huomioon otettava äänestäjäryhmä on vailla edustusta, keskusvaalilautakuntaan ei saa valita muusta ryhmästä kahta edustajaa.

Tasa-arvolain vaalille asettamat vaatimukset

5-jäsenisessä lautakunnassa miehiä ja naisia on oltava vähintään suhteessa 5-2.

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote valitut, keskusvaaliltk, luettelot

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 125

Valtuustoaloite: Pyöräteiden talviharjausmenetelmät

2203/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupungininsinööri Mika Lastikka p. 050 63891

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 390

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 29.09.2021

§ 43

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää antaa kunnallistekniikan valmisteleman vastineen vastauksenaan valtuustoaloitteeseen todeten, että harjausmenetelmän kehittämistä kävelyn- ja pyöräilyn ns. baanaverkolla jatketaan toistaiseksi.

Perusteluosa

Lahden perussuomalaiset ry valtuustoaloitteessaan 8.3.2021 esittää seuraavaa:

Lahden pyöräteiden puhtaaksi sulattaminen harjaaminen kallista ja tarpeetonta

Aihe

Lahden kaupunki on ryhtynyt erilaisiin hankkeisiin tämänvuotisen Euroopan ympäristöpääkaupunki -nimikkeen merkeissä. Yksi näistä on muutamien pyöräteiden sulattaminen formaattikemikaalilla ja näiden väylien harjaaminen lumesta asfalttipintaan saakka.

Seuraukset

Formaattiliuos on ympäristöystävällinen liukkaudenestoon käytettynä, mutta aiheuttaa likaantumishaittoja jalkineille, pyörille ja koirien jaloille. Tätä likaantumista kulkeutuu julkisiin tiloihin, koteihin, pyörävajoihin, kotipoluille ja suksiladuille. Katujen harjaaminen lumesta puhtaaksi talviaikana aiheuttaa huomattavia käyttökustannuksia työ- ja konetuntien osalta. Lisäksi talviaikainen harjaus kuluttaa kalustoa huomattavassa määrin ja aiheuttaa korjauskustannuksia.

Näkemys

Lahden Perussuomalaiset ry:n kaupunginvaltuustoryhmä pitää joidenkin pyörätelinjausten talviaikaista kemiallista sulattamista ja koneharjausta asfalttipintaan saakka tarpeettomana. Runsas liuosmäärä on likaantumisen osalta haitallista. Sulana pitämisen kustannukset ovat merkittävästi korkeammat kuin normaalissa kevyen liikenteen lumenaurauksessa ja lisää siten tarpeettomasti kaupungin kadunhoidon kuluja.

Pyörätie on turvallinen talviaikana lumipintaisena, jos polkupyörässä on vähintään eturenkaassa nastoitus ja pyörätien hiekoitukseen käytetään materiaalia, joka ei puhkaise renkaita. Perussuomalaiset pitävät ylimitoitettuna Lahden kaupungin ratkaisua pitää osaa kaupungin pyöräteistä täysin sulana talviaikana ja olosuhteissa. Kustannukset ja likahaitat huomioiden toimintaa ei voi perussuomalaisten mielestä pitää järkevänä.

Aloite

Lahden Perussuomalaiset ry:n kaupunginvaltuustoryhmä ehdottaa, että pyöräteiden liuottaminen ja puhtaaksi harjaus asfalttipintaan saakka lopetetaan tämän talvikauden jälkeen, koska edut ja haitat on punnittu

tarpeeksi talvikauden 2020-2021 kokeilun perusteella ja lopulliset kustannukset kilometriä kohden ovat tiedossa. Näin ollen tämän kaltaista kevyenliikenteen huoltoa ei ole syytä jatkaa tulevina talvina. Huomio ja kustannukset tulee kiinnittää ennen kaikkea tehokkaampaan lumenauraukseen ja lumikasojen poiskuljettamiseen sekä jäisten katukäytävien hiekoittamiseen.

Vastaus aloitteeseen:

Kävelyn- ja pyöräilyn pääreittien kunnossapidon kehittäminen perustuu kaupungin voimassa olevaan strategiaan. Kunnossapidon harjausmenetelmä hankkeena on ollut palvelualueen strateginen kärkihanke harrastustakuu ja arkiliikuntaosiossa usean vuoden ajan.

Harjausmenetelmä on ollut myös osana palvelualueen perusteluissa ympäristöpääkaupunkihankkeessa. Talvikunnossapidon ja harjausmenetelmän kehitystyöhön käytetyt resurssit raportoidaan Ympäristöministeriölle, kun vastaanotamme hankkeelle valtion avustusta.

Harjausmenetelmä vaatii tuekseen kemiallisen liukkaudentorjunnan. Liukkaudentorjuntamateriaalia käytetään alkutalven mustilla jäillä, usein ennakkoon ennen lumisadetta ja pääsääntöisesti lumen harjauksen jälkeen, jotta kunnossa- ja puhtaanapitolain mukainen liikenteellisesti tyydyttävä turvallinen taso saavutetaan varmasti. Lahdessa on seurattu keskustan alueella pohjaveden laadun tilanteen kehittymistä jo vuosien ajan. Sairaalanmäen tarkkailupisteessä kloridin pitoisuus saavutti vuonna 2018 tason 110 mg/l. Talusvesiasetuksen soveltamisohjeissa on kloridipitoisuudelle asetettu arvoja eri näkökulmista. On tiedossa, että klorideja on makeissa pintavesissä yleensä alle 10 mg/l. Soveltamisohjeiden mukaan kloridin laatutavoite talusvedelle on enintään 250 mg/l, mikä perustuu arvioituun makukynnykseen. Korroosio-ongelmien välttämiseksi

on kuitenkin pyrittävä selvästi pienempään kloridipitoisuuteen. Kloridipitoisuuden tulisi olla vähemmän kuin 25 mg/l, elleivät veden muut ominaisuudet vähennä kloridin haitallista vaikutusta. Todettakoon, että vuoden 2018 jälkeen, kun Lahden kaupunki päätti lopettaa keskustassa suolan käytön, kloridin määrä Sairaalanmäen tarkkailupisteessä ei ole enää kasvanut. Ja edelleen on tiedossa, että ympäristönsuojelulain 17 § asettaa tärkeälle pohjavesialueelle pohjaveden laadun pilaamiskiellon. Kloridi kertyy pohjaveteen ja maaperään, tutkimuksin on osoitettu, että formiaatti hajoaa maaperään joutuessaan eikä sen vuoksi toimi kloridin tavoin.

Vesi on iso osa Lahtea ja Lahden kaupunkikonsernia. Päivittäin nautittu juomavetemme perustuu pohjaveden käyttöön, vesistömme toimivat laajasti kaupunkilaisten virkistyskäytössä ja onhan tiedossa, että pohjaveteen perustuvaa seudullisesti työllistävää teollisuutta sijaitsee saman arvokkaan pohjavesivarannon kyljessä. Palvelualueen valinnoilla on pyritty parantamaan em. tärkeiden toimintojen laatua ja varmistamaan niiden tulevaisuus.

Talvikausi 2017–2018

Talvikaudella keskustan kunnossapitourakan ajoratojen kemiallisessa liukkaudentorjunnassa siirryttiin suolankäytöstä formiaattipohjaisiin materiaaleihin. Talvikauden jälkeen kerättiin palautetta kunnossapidon tekijöiltä. Talvikauden koettiin olleen haasteellinen, mm. auras kertoja oli erittäin paljon (yli 30 kpl). Kunnossapidon koettiin kuitenkin onnistuneen hyvin. Asukaspalautteiden määrissä ei ollut kasvua, liikennöitsijöiltä ei vastaanotettu negatiivista palautetta ja tilaajan valvonta oli tyytyväinen. Katujen koettiin myös olleen kuivempia kuin aikaisempina talvina. Polanneongelmaa ei ollut: tiehöylää (tiekarhua) ei käytetty olleenaan, alusterillä pärjättiin hyvin. Formiaattirakeen epäsäännöllinen muoto auttoi

raetta pysymään paremmin väylillä kuin natriumkloridi -rakeet. Rakeisten formiaattituotteiden materiaalin käytön etuna suolaan verrattuna oli myös liukkaudentorjunnan pitkäaikaisuus (isompi raekoko) ja materiaalin pitkäkestoisempi vaikutus. Materiaalin pitkävaikutteisuutta kuvaa se, että ko talvena oli usein tilanteita, jolloin kemiallisen liukkaudentorjunnan uusintakerroille ei keskustan urakka-alueella ollut tarvetta. Samaan aikaan ajoratojen suolauskierroksia oli jouduttu toteuttamaan muilla urakka-alueilla.

Talviharjauspilotti talvikaudella 2019–2020

Kevytväylien talviharjausta on kokeiltu Lahdessa ensimmäisen kerran pilottitalvena 2019–2020 silloisen hoidonjohtourakan toimesta (HJU Keskusta 2015–2020). Tuolloin käsittelyssä oli reitti Matkakeskukselta Apilakadulle. Poikkeuksellisen lauha talvi ei antanut mahdollisuutta saada hoitomenetelmästä todellista tietoa kevyen liikenteen väylästä. Talvikaudelta ei vastaanotettu menetelmästä, käytetystä sulatuskemikaalista tai lieveilmiöistä vastustavaa palautetta.

Uuden hoitourakan laatulupaus

Kunnallistekniikka aloitti syksyllä 2019 uuden keskustan hoidonjohtourakan (HJU Keskusta 2020–2025) hankinnan valmistelun. Hankinnan valintaperusteet ja -kriteerit vahvistettiin teknisen ja ympäristölautakunnan kokouksessa asiantuntijaesittelyn kera 12.11.2019. Valintaan otettiin hinnan lisäksi laatulupaukset. Näistä yksi oli kevytväylien talviharjaukseen liittyvä lupaus n. 20 km matkalle. Parhaat yhteispisteet sai Destia Oy tarjouksellaan, jossa he lupasivat toteuttaa kaikki laatulupaukset. Urakoitsijan valinnan jälkeen allekirjoitettiin urakkasopimus ja käynnistettiin hoitosuunnitelman laatiminen. Talven 2020–2021 talviharjausreitit pyrittiin valitsemaan niin, että halutessaan asukkaat voivat

kulkea myös kadun vastakkaisella puolella eli ns. normaalin talvihoidon piirissä olevalla väylällä. Tähän päästiin lähes koko verkolla pl.

Aleksanterinkatu (kadun pohjoisreunassa kulkee vain jalkakäytävä; pyöräily kielletty) ja Mannerheiminkadulla (kevytväylä on vain toisella puolella katua). Koska Lahdessa on tällä hetkellä vain vähän aitoja pyöräväyliä, talviharjatut kevytväylät palvelivat myös kävelijöitä (pl. Aleksanterinkatu). Saadun palautteen mukaan useat ikäihmiset siirtyivät ulkoilemaan muulta katuverkolta nimenomaan sulanapidetylle katuverkolle.

Harjausmenetelmästä luopuminen kesken sopimuskauden on hankintalain vastainen kielletty sopimusmuutos.

Palautteeseen reagoiminen

Talvikaudella 2020–2021 kaupungin kunnossapito joutui todella vahvan arvostelun kohteeksi. Valitsemamme menetelmän koettiin liikaavan vaatteita, sen arvioitiin tuottavan ongelmia lemmikeille ja edelleen ongelmaksi nousi liian ajautuminen kiinteistöihin. Myös polkupyörien koettiin likaantuvan ja kesällä tulleen palautteen perusteella myös ruostuvan normaalia enemmän. Positiivista palautettakin vastaanotettiin. Matkalaukkuja oli helpompi vetää Matkakeskuksen lähialueella, kolmipyörälläkin oli kiva liikkua, kävely koettiin esteettömäksi ja pyöräilykin oli kivaa. Menetelmän ympärille rakennettiin Oulun tyyppinen whatsapp-ryhmä. Ryhmään kuuluu edustajia tilaajalta, pää- ja aliurakoitsijoilta sekä joitain aktiivisia talvipyöräilijöitä. Ryhmän tarkoitus on seurata pääasiassa talviharjattavien väylien tilannetta ja antaa kunnossapidolle suoraa palautetta. Kyseisen ryhmän palaute on ollut positiivista ja yhdessä on pyritty parantamaan toimintaa. Talviharjattavilla väylillä kulkeneet kävelijät ja pyöräilijät ovat näyttäneet lukuisia kertoja peukkaa tai tervehtineet koneen kuljettajille, jotka ovat olleet väyliä kunnossapitämässä.

Palautteisiin haettiin heti niiden ilmaantuessa tietoa materiaalin toimittajan kanssa yhdessä. Materiaali on itsessään täysin vesiliukoinen ja pestävissä pois pinnoilta vedellä ja yksinkertaisilla pesuaineilla. Formiaatin sulattamassa vedessä voi olla kuitenkin mukana esimerkiksi kadusta tai liikenteestä tulleita epäpuhtauksia ja ne aiheuttavat likaantumisen. Tassuongelmaa esiintyi kovilla pakkasilla, mutta ei kaikilla väylillä kulkeneilla koirilla. Kuten suola, myös formiaatit voivat aiheuttaa rikkoontuneella iholla ärsytystä ja kirvelyä. Mikäli koiralla on atooppinen iho, ihoärsytyksellä saattaa olla matalampi kynnyks. Tassuistakin formiaatti on pestävissä pois. Lähes kaikilla talviharjattavilla katuosuuksilla on tarjolla myös reittivaihtoehto, jossa talvikunnossapito on toteutettu perinteisesti: auraamalla ja hiekoittamalla. Formiaattituotteet saivat talven aikana sosiaalisen median keskusteluissa jopa myrkyn maineen. Formiaattituotteita ei ole luokiteltu kuitenkaan haitallisiksi, eivätkä ne sisällä vaarallisia ainesosia. Koska tuotteita ei ole luokiteltu vaarallisiksi, niistä ei tarvitse tehdä kemikaali-ilmoitusta Tukesille.

Talvikausi 2021–2022

Keväällä 2021 tehdyn palautekyselyn ja talven aikana saadun palautteen perusteella talviharjattavaa reittiä muutettiin tulevaa talvea varten. Muutoksiin ajoivat nimenomaan kiinteistöjen asukkailta ja kivijalkayrityksiltä tullut palaute sohjon kulkeutumisesta liike- ja asuintiloihin. Muutoksen johdosta kantakaupungin läpi johtaneet Vesijärvenkadun reitti (väli Aleksanterinkatu-Lahdenkatu) sekä Lahdenkadun reitti (Rauhankatu-Mukkulankatu) poistettiin talviharjauksen piiristä. Lisäksi Tapparankadun osalta reitti siirrettiin kadun eteläreunasta pohjoisreunaan. Lisäyksenä talviharjausreittiin tulivat Uudenmaankadun

kevyenliikenteenväylää Apilakadun risteyksestä etelään (lisäys noin 300 m; muutoksen jälkeen harjattava reitti ulottuu Eteläinen kehätie -sillan yli) sekä reitti Hämeenlinnantieltä Veikko kankkosenraitin ja Salpausselänkadun kautta nk. jäähallinympyrään (Svinhufvudinkatu).

Kaluston kuluminen

Harjausmenetelmässä koneen kulkunopeus on alhaisempi kuin auratessa. Tiedossamme ei ole, että harjamenetelmään osallistuneessa kalustossa olisi ollut normaalista enempää kulumista tai korjaustarvetta.

Tulevat toimet

Kaupunkitekniikka ja hoidonjohtourakoitsija ovat aloittaneet selvityksen koneiden kehittämiseksi etenkin sulatuskemikaalin menekin seuraamiseksi ja kulutusmäärän säättämiseksi. Lisäksi selvitetään, voidaanko aura-harjalaite -yhdistelmää yhdistää nykyistä paremmin traktorikalustoon. Kehityskeskustelussa nousi esiin viime talven kovien pakkasjaksojen tilanne, josta negatiivinen palaute aiheutui. Ajoradoilla liikenne kuivattaa pakkasjaksojen aikana kadun pinnan ja sen vuoksi uusintakierroksille ei ole tarvetta. Kävelyn- ja pyöräilyn reiteillä sen sijaan liikenne ei saa aikaan samaa efektiä. Kaliumformiaatin sulatuskyky muihin materiaaleihin verrattuna yli 20 asteen pakkasilla on ylivoimainen. Kemikaalin teho kuitenkin pikkuhiljaa vähenee, jolloin väylälle on vaarassa syntyä kosteutta, joka on edelleen vaarassa jäätyä. Em. johdosta kuluneen talven pakkasjaksolla alkoi kaliumformiaatin lisäyskierre, jolloin väylät olivat kovillakin pakkasilla pitkään kauttaaltaan kosteina. Nykyinen urakoitsija on osoittanut olevansa motivoitunut harjausmenetelmän ja työtapojen jatkuvaan kehittämiseen. Uskomme, että myös pakkaskauden ongelmaan on löydettävissä kustannustehokas ratkaisu yhteistyössä urakoitsijan ja materiaalitoimittajan kanssa.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv

Kv: ote Mika Lastikka

Liitteet

Valtuustoaloite: Lahden pyöräteiden puhtaaksi sulattaminen harjaaminen kallista ja tarpeetonta

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 126

Valtuustoaloite: Hiekattomat kevyenliikenteen väylät

978/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupungininsinööri Mika Lastikka p. 050 63891

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 391

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristölautakunta, 29.09.2021

§ 44

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupungininsinööri Lastikka Mika

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta merkitsee valtuustoaloitteen tiedokseen ja päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn todeten, että Lahdessa ei oteta käyttöön mahdollisuutta jättää osa kaduista tai niiden osista, kuten jalkakäytävistä ilman liukkaudentorjuntaa.

Perusteluosa

Valtuutettu Jouni Kaikkonen ja 3 muuta valtuutettua 25.1.2021:

”Teen valtuustoaloitteen, jossa Lahdessa kokeillaan tiettyjä kevyenliikenteen pätkiä kokonaan hiekoittamatta tai pätkiä, joissa toinen puoli väylästä on hiekoitettu ainoastaan. Nyt ei ole mitään mahdollisuutta lapsiperheenä liikkua talvivälineillä, kuten potkukelkalla, pulkalla tai suksilla edes lyhyttä kauppamatkaa, jolloin tulee mentyä sitten autolla. Tavoitteena on saada ihmisiä liikkumaan enemmän ja hiilijalanjälkeä pienemmäksi. Kokeilua voidaan toteuttaa mm. paikoissa missä menee molemmin puolin ajotietä kevyenliikenteenväylä tai kevyenliikenteenväylä on tarpeeksi leveä.

Myöskin hiljaisempia päättyviä autoteitä voisi hyödyntää talviliikkumiseen olemalla hiekoittamatta niitä koko tien leveydeltä. Nyt tilanne on se, että tasaisetkin autotienpätkät ovat täysin umpeen hiekoitettuja.”

Vastaus aloitteeseen:

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta antaa raamit talvikunnossapidolle kaduille ja katuihin liittyville jalkakäytävillä sekä erillisille kevyen liikenteen väylille. Kadun kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon kadun liikenteellinen merkitys, liikenteen määrä, säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset, vuorokaudenaika sekä eri liikennemuotojen, kuten moottoriajoneuvoliikenteen, jalankulun ja polkupyöräilyn, tarpeet sekä terveellisyys, liikenneturvallisuus ja liikenteen esteettömyys. Kadun kunnossapito käsittää myös ne toimenpiteet, jotka talvella ovat tarpeellisia. Näitä toimia ovat mm. lumen ja jään poistaminen, kadun pinnan pitäminen tasaisena sekä liukkauden torjuminen. Laki antaa kunnalle mahdollisuuden päättää, jos liikenteelle ei aiheudu huomattavaa haittaa, että määrätty katu tai kadun osa pidetään talvella kunnossa vain osittain taikka että määrättyllä kadulla tai kadun osalla ei torjuta liukkautta, jotta sitä voidaan käyttää kelkalla kulkemiseen. Liukkauden torjumatta jättämisestä on kuitenkin ilmoitettava.

Mikäli Lahdessa halutaan jättää osa väylistä talvella ilman liukkaudentorjuntaa, vaatii se voimassa olevan hallintosäännön ja delegointipäätösten perusteella katupäällikön päätöksen asiasta. Päätöksessä tulee yksilöidä ne väylän osat, joilla talvikunnossapitoa ei

tultaisi toteuttamaan kaikkien kunnossapidon tuotteiden osalta. Lain mukainen vaade siitä, että liukkauden torjunta jätetään toteuttamatta, vaatii asiasta varoittavien liikennemerkkien asentamisen maastoon. On hyvä muistaa, että kunnossa- ja puhtaanapitolaki tuo mukanaan kaksi vastuuta. Vahingonkorvausvastuu koskee kaupunkia ja kunnossapidossa se on ns. ankara vastuu. Näyttötaakka vahinkotapauksissa on aina kaupungilla, ts. kaupungin on osoitettava toimineensa riittävän huolellisesti. Toinen vastuu on rikosoikeudellinen vastuu, jota tällä hetkellä kantaa katupäällikkö. Em. syistä katupäälliköllä on velvollisuus järjestää kunnossapito ja huolehtia, mikäli liukkaudentorjuntaa ei osalla väylistä toteutettaisi, että mm. merkinnät maastossa ovat jatkuvasti kunnossa.

Aloitteen valmistelun yhteydessä on pyydetty muilta isoilta kaupungeilta tietoa, ovatko he tätä aloitteessa esiin nostettua lain mahdollisuutta käyttäneet? Vastauksia saatiin 8 kaupungista, huonojen kokemusten perusteella kaikissa kaupungeissa on kokeilusta luovuttu. Ongelmaksi on koettu etenkin esteellisten liikkujien asema ja se, että vaikkapa ilkihallan johdosta varoittavia merkkejä poistuu katuverkolta.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote Mika Lastikka

Liitteet

Valtuustoaloite Hiekattomat kevyenliikenteen väylät

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 127

Valtuustoaloite: Lasten ja nuorten hyvinvointi- ja oppimisvajeen korjaaminen sekä lisätalousarvio

3407/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen, p. 044 416 3159

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 392

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 28.09.2021

§ 104

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Opetus- ja kasvatusjohtaja Kilponen Lassi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen laaditun lausunnon mukaisesti, että lasten ja nuorten hyvinvointi- ja oppimisvajeen korjaamista sekä matalan kynnyksen mielenterveyden tukea toteutetaan lausunnossa esille tuotujen toimien mukaisesti.

Perusteluosa

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä 19.4.2021:

”Lahden kaupunki teki viime vuonna 38,7 miljoonan euron ylijäämän. Samaan aikaan lasten ja nuorten kasvu vastualueeseen on kohdistunut säästöjä, jotka entisestään koronan ohella heikentävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja oppimisen edellytyksiä.

Me allekirjoittaneet esitämme, että kaupungin viime vuoden ylijäämällä korjataan erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointivajetta seuraavin toimenpitein:

- Konkreettiset toimenpiteet sisältävä oppimisvajeen korjausohjelma, jolla luodaan edellytykset korjata syntyneet vajeet oppimisessa koulupäivien aikana muun muassa jakotuntien, erityisopetuksen ja avustajaresurssia lisäämällä.

- Lasten- ja nuorten matalankynnyksen mielenterveyden tukea vahvistamalla kouluilla, varhaiskasvatuksessa ja yhteistyössä Päijät-Soten kanssa.

Toimenpiteiden edellyttämä lisätalousarvio vuodelle 2021 tuodaan pikaisesti valtuustoon, jotta korjaavat toimet saadaan käyntiin viimeistään syyslukukauden alkaessa. Meillä on ylijäämäisen vuoden jälkeen varaa varmistaa lasten ja nuorten selviäminen koronakriisistä. Lasten ja nuorten jaksamisen ja oppimisen turvaaminen on myös kaupungin tulevaisuuden talouden kannalta kannattava investointi.”

Lausunto

Laadukas varhaiskasvatus ja perusopetus ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin kivijalka. Opetuksella varmistetaan lapsille ja nuorille tasavertaiset mahdollisuudet oppia ja saada tukea opinpolun eri vaiheissa. Käynnissä oleva koronaepidemia on pitkittyttyään lisännyt koulutukselliseen tasa-arvoon liittyviä haasteita. Varhaiskasvatuksen ja koulun merkitys yhteisön keskuksena ja hyvinvoinnin edistäjänä kasvaa.

Lahden varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa on kehitetty päiväkotien ja koulujen toimintakulttuuria, tukitoimien toteutumista ja moniammatillista tukea yhteistyössä oppilashuollon ja Päijät-Hämeen

hyvinvointikuntayhtymän kanssa. Tavoitteena on päiväkotien ja koulujen vuorovaikutuskulttuurin kehittyminen ja toimintamallien vakiinnuttaminen osaksi lähipäiväkodeissa/-kouluissa toteutettuja tukitoimia. Tavoitteena on kaventaa toimintakulttuurisia eroja sekä asuinalueen väestöstä johtuvien erojen kaventamista toteuttamalla tukitoimia niitä tarvitseville lapsille, nuorille ja heidän perheilleen.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on oikeus saada varhaiskasvatussuunnitelman mukaista varhaiskasvatusta sekä riittävää oppimisen ja kehityksen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Toimintavuoden 2021–2022 laadukkaan varhaiskasvatuksen mahdollistamiseksi on varmistettava, että kaikilla lapsilla on mahdollisuudet osallistua täysipainoisesti varhaiskasvatukseen ja että koronaepidemian heijastusvaikutukset lasten kehitykseen ja oppimiseen sekä tuen järjestämiseen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetukseen jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Varhaiskasvatus on kehittänyt toimintaansa Tasa-arvo ja laadun kehittäminen -hankkeessa. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadun avustuksen turvin on palkattu tv-koordinaattori, kaksi S2 opettajaa (maahanmuuttajien tukeminen suomi toisena kielenä oppimiseen) ja yhdeksän varhaiskasvatuksen sosionomia (sosionomien tilalla voi olla myös hoitajia, mikäli kelpoisia hakijoita ei ole ollut riittävästi). Kehittämistoiminta jatkuu vuoden 2021 loppuun saakka (liite).

Koronaepidemian aikana 269 lapselle on myönnetty maksuvapautus asiakasmaksusta johtuen karanteeniin asettamisesta. COVID19 -valtionavustuksen turvin on saatu palkattua resurssiopettajia sekä avustajia

antamaan ohjausta ja tukea niille lapsille, joilla on havaittu oppimisvajetta (liite).

Esi- ja perusopetus

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityisesti vuosina 2021-2022 tavoitteena on varmistaa esiopetusta antavien päiväkotien ja perusopetuksessa peruskoulujen edellytykset tukea heikommassa asemassa olevien oppilaiden, vieraskielisten oppilaiden, erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden sekä maahanmuuttotustaisten oppilaiden oppimista. Lisäksi tuetaan niitä lapsia ja nuoria, joiden syrjäytymisen riskiä koronaepidemian pitkittyminen on erityisesti lisännyt ja ennaltaehkäistään koulupoissaoloja ja koulupudokkuutta. Kevään 2021 aikana Koronaepidemian hillitsemisestä johtuvia etäopetusjaksoja oli viikoilla 10-17, joiden aikana oppilaille kertyi poissaoloa lähiopetuksesta 13 046 jaksoa (luku sisältää kaikkien etäopetuksessa olleiden oppilaiden jaksot).

Lahden kaupunki on hakenut vuosille 2021 – 2022 Opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtionavustuksia lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseen usean avustuksen kautta (liite). Saatu avustus on yhteensä 7 130 763 €. Avustuksella tuetaan pysyvien toimintamallien, rakenteiden ja käytänteiden kehittämistä tukemalla opetuksen järjestäjiä toimintakulttuurin muutoksen, inklusion, oppimisen ja hyvinvoinnin, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden, vuorovaikutuksen ja lähikouluperiaatteen vahvistamiseen sekä oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen. Avustuksella paikataan myös oppimisvajetta, joka on syntynyt koronaepidemiasta aiheutuneiden

etäopetusjaksojen ja karanteeniin asettamisten vuoksi. Avustus kohdentuu tukiopetukseen, osa-aikaiseen erityisopetukseen, oppilaanohjaukseen ja S2-opetukseen (suomi toisena kielenä opetus).

Lahden perusopetuksessa on kohdennettu tukitoimia myös kieli- ja kulttuuriryhmien koulunkäynnin tukemiseen ja koulu yhteisöön kotoutumiseen kulttuuritulkkitoiminnan avulla. Toiminta saatiin vakiinnutettua 1.6.2021 alkaen lisätalousarviossa 2021 kolmen kulttuuritulkin työtehtävän vakinaistamiseksi.

Matalan kynnyksen tuki lasten ja nuorten mielenterveydelle

Psykologi- ja kuraattoripalveluihin saatiin lisätalousarvioissa kahden psykologin vakanssi toisen asteen koulutukseen. Perusteluna tässä erityisesti oppivelvollisuuden laajeneminen, mutta myös koronan aiheuttamaan tuen tarpeen lisääntymiseen pystytään tällä tavoin paremmin vastaamaan. Asiakasmäärät ovat lisääntyneet psykologi- ja kuraattoripalveluissa selkeästi: viime lukuvuonna asiakkaita oli noin 500 enemmän kuin edellisellä lukuvuonna. Tehtävät täytetään syys-lokakuussa. Kesän aikana valmisteltiin myös hankehakemus opetus- ja kulttuuriministeriölle. Hankerahoitusta haetaan yhteensä 14 kuraattorin ja psykologin palkkaamiseen. Omarahoitusosuus on 30 %. Hanke liittyy valmistelussa olevaan lakimuutokseen, jonka myötä psykologi- ja kuraattoripalveluihin tulisi sitovat mitoitukset, kuraattoreiden osalta jo vuoden 2022 alussa. Lakivalmistelu on kesken, eikä ole tiedossa, mitkä sitovat mitoitukset lopulta tulevat olemaan.

Hyvinvointikuntayhtymässä on käynnistynyt alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelut-yksikkö, joka on ollut toiminnassa vajaan vuoden. Erityisesti nuorten palveluissa on vaikea jonotilanne, mistä on keskusteltu hyvinvointikuntayhtymän johdon kanssa. Psykologi- ja

kuraattoripalveluiden ja alaikäisten mielenterveyspalveluiden välille on luotu yhteistyörakenteet, jotta asiakasprosesseista tulisi mahdollisimman sujuvia ja jotta kaikkia apua tarvitsevia lapsia, nuoria ja perheitä pystyttäisiin auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tänä syksynä käynnistyy myös valmistelu psykologien ja kuraattoreiden siirtymisestä hyvinvointialueen organisaatioon vuoden 2023 alusta. Myös tässä valmistelussa tulee edelleen kehittää sujuvia palvelupolkuja ja yhteistyöprosesseja.

Yhteenvedo lausunnosta

Lasten ja nuorten tukeminen on tärkeää hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen edistämiseksi. Laadukas varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus muodostavat eheän opinpolun, jossa toteutuu yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia. Lahden kaupungissa lasten ja nuorten tukemista toteutetaan päiväkotien, koulujen oppilashuollon palveluissa. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän alaikäisten mielenterveyspalveluiden välille on luotu yhteistyörakenteet, jotta asiakasprosesseista tulisi mahdollisimman sujuvia ja jotta kaikkia apua tarvitsevia lapsia, nuoria ja perheitä pystyttäisiin auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lahden kaupunki on hakenut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtionavustusta yhteensä 7 130 763 €. Avustuksella tuetaan pysyvien toimintamallien, rakenteiden ja käytänteiden kehittämistä sekä kohdennetaan suoraan tukitoimia oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömään ja riittävän varhaiseen tukeen. Avustuksella paikataan myös oppimisvajetta, joka on syntynyt koronaepidemiasta aiheutuneiden etäopetusjaksojen ja karanteeniin asettamisten vuoksi.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote sivistyslautakunta, opetuksen palvelupäällikkö Johanna

Saastamoinen

Liitteet

Liite_valtionavustus lasten ja nuorten oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen 2021-2022 (1)

Valtuustoaloite

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Lahden kaupunki, Kaupunginvaltuusto, 11.10.2021

§ 128

Valtuustoaloite: Sosiaalisten taitojen ennaltaehkäisevää ryhmätoimintaa kouluihin

3400/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen, p. 044 4163159

Opiskeluhuollon palvelupäällikkö Eija Kinnunen, p. 050 5391660

Psykologian erikoispsykologi Hannele Tommo, p. 044 7161409

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 04.10.2021

§ 393

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitetyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 28.09.2021

§ 105

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Opetus- ja kasvatusjohtaja Kilponen Lassi

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen, että sosiaalisten taitojen ennaltaehkäisevää toimintaa kouluissa jatketaan laaditun lausunnon mukaisesti.

Perusteluosa

Lahden sosialidemokraattinen valtuustoryhmä 19.4.2021:

”Autismikirjon ydinoireisiin kuuluvat sosiaalisen kanssakäymisen haasteet vaikeuttavat sosiaalisten suhteiden luomista ja ylläpitämistä.

Autismikirjon oireyhtymä vaikuttaa merkittäväällä tavalla myös kognitiivisesti hyvätasoisen ihmisen toimintakykyyn ja näkyy haasteina mm. sosiaalisessa kommunikaatiossa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Sosiaalisten taitojen vaikeudet johtavat usein yksinäisyyteen ja syrjäytymiseen. Kavereita ei ole ja ulkopuolisuuden tunne voi olla merkittävää. Autismin kirjon ydinoireita ei voida hoitaa lääkityksellä, vaikka esim. kuormituksen aiheuttamia oireita niillä usein hoidetaankin. Sen sijaan oireiden varhainen tunnistaminen ja henkilön yksilöllisiin tarpeisiin räätälöity oikea-aikainen ja riittävä psykoedukatiivinen ja muu kuntoutus auttavat autismikirjon ihmistä pärjäämään oireidensa kanssa. Lapsen ja nuoren kohdalla olisi hyvä löytää keinoja, joilla voitaisiin mahdollistaa heidän osallistumistaan lasten ja nuorten elämänpiiriin kuuluviin tavanomaisiin toimintoihin. Nepsy-lapsille tyypilliset puutteet sosiaalisissa taidoissa kuitenkin vaikeuttavat ns. normaalien kaverisuhteiden muodostamista samoin kuin esimerkiksi harrastuksiin osallistumista. Matalan kynnyksen ryhmätoiminta kohdistettuna esim. sosiaalisten taitojen harjoitteluun olisi toimiva keino ennalta-ehkäistä ja vähentää sosiaalisesta kanssakäymisestä liittyviä, nepsy -lasten itsetuntoa ja minäkuvaa nakertavia huonoja kokemuksia. Nämä ennaltaehkäisevät toiminnot vähentävät neurologisia oireita omaavien (autismikirjo, ADHD ja Touretten oireyhtymä) lasten ja nuorten riskiä neuropsykiatristen oireiden syvenemiseen. Tällä hetkellä Lahdessa tällainen ennaltaehkäisevä ja ylläpitävä toiminta puuttuu. Kun tilanne kriisiytyy voi päästä lasten psykiatrian sosiaalisten taitojen ryhmään. Ryhmä kestää kuitenkin vain puoli vuotta ja tavoittaa vain joitain apua tarvitsevia. Kun tilanne paranee ei kuulu enää erikoissairaanhoidon palveluiden piiriin, ja tippuu täysin tyhjän päälle. Apua saa vain, jos tilanne uudelleen kriisiytyy. Esim. lapsi/nuori masentuu tai on itsetuhoisen. Erikoissairaanhoidon sijaan/rinnalla sosiaalisten taitojen ryhmiä tulisi perustaa Lahdessa sivistystoimen piiriin. Kaupungin tulisi myös palkata ammattilaisia, joiden yhtenä tehtävänä voisi olla sosiaalistaitojen ryhmien vetäminen. Tässä esim. nuorisotoimi voisi olla yhtenä osana mukana. On tärkeää, että ryhmät eivät jää opettajien

vastuulle. Ryhmien järjestäminen sivistystoimen piirissä erikoissairaanhoidon sijaan olisi myös kustannustehokasta ja tavoittaisi merkittävästi enemmän lapsia ja nuoria kuin erikoissairaanhoidon piirissä järjestettynä.

THL:n vuonna 1997 syntyneiden kohorttitutkimuksen mukaan, vuonna 1997 syntyneistä nuorista, jotka olivat saaneet autismikirjon diagnoosin, 18 % oli ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle ainakin kerran ennen 18 vuoden ikää. Saman ikäryhmän nuorista, joilla ei ollut autismidiagnoosia, oli ollut sijoitettuna 5,7 %.

Lastensuojelun sijoitus on kallis toimenpide suhteessa sen vaikuttavuuteen. Inhimillisesti ja kansantaloudellisesti kannattavampaa olisi tunnistaa ja luoda autismikirjon lapsiperheitä varhaisessa vaiheessa tukevia palvelurakenteita. Arjen ennustettavuus, selkeys ja samankaltaisina toistuvat tapahtumat luovat autismikirjon ihmisille turvaa ja kannattelevat myös vaikeissa tilanteissa. Juuri tästä syystä olisi tärkeä tukea autismikirjon lapsen selviytymistä ensisijaisesti siinä ympäristössä missä hän elää, ja tuoda palvelut ja tuki hänen toimintaympäristöönsä ja arkeen sopivissa muodoissa. Lastensuojelun keskusliiton laskelmien mukaan yksi vuosi sijoitettuna maksaa saman verran kuin 3000 tuntia kotipalvelua tai 400 perheneuvolakäyntiä tai seitsemän vuotta intensiivistä perhetyötä. Näidenkin laskelmien valossa, kuntien on järkevää panostaa tämän kaltaisiin ennaltaehkäiseviin palveluihin. Sosiaalitentaitojen ryhmät kouluympäristössä voisivat olla yksi tällainen palvelu. Asiaa on järkevää lähteä toteuttamaan juuri nyt myös tulevan soteuudistuksen takia. Sote uudistuksessa sosiaali- ja terveystoimet siirtyvät maakuntien järjestettäväksi, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla. Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-

kerroin. HYTE -kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös soteuudistuksen jälkeen. Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja maakunnan edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. HYTE –kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattoreiden pohjalta, mistä löytyy mm. Omat osuutensa peruskouluihin sekä koulupudokkasiin liittyen. Alustavasti on kaavailtu, että jaettava summa olisi noin 100 miljoonaa euroa. Sosiaalisten taitojen ryhmätoiminnan järjestäminen koulutoimen yhteydessä olisikin myös mitä parhainta HYTE –toimintaa. Sosiaalistaitojen ryhmätoiminta osana sivistystoimen palveluja olisi loistava ennaltaehkäisyn työkalu. Ryhmät toimisivat kuntouttavana toimintana, mutta myös mahdollisuutena tutustua ja solmia ystävyysuhteita vertaisiin. Kokemus siitä, ettei olekaan yksin on merkittävä voimavara, oli sitten nepsy tai ei. Jokainen meistä haluaa tuntea kuuluvansa johonkin. Lahden sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esittää, että Lahdessa lähdetään selvittämään mahdollisuutta järjestää sosiaalistaitojen ryhmätoimintaa osana sivistystoimen palveluja. Tässä tulisi hyödyntää perustason toimijoiden osaamista. Valtuustoryhmä toivoo viranhaltijoilta toimintasuunnitelmaa sekä kustannusarviota. Toiminnasta tulee myös tehdä vaikuttavuusarviointi.”

Lausunto

Valtuustoaloitteessa on otettu esille tärkeä aihe; miten auttaa nepsy-lapsia kuntoutumaan ja kehittämään sosiaalisia taitojaan mahdollisimman hyvin arjen ympäristöissä. Lahden kaupungissa on asiaa työstetty viime vuosien aikana varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppimisen tuen suunnitelmatyössä ja erilaisissa yhteistyöhankkeissa (liite: Hanketoiminta oppimisen tuen toimintamallien kehittämisessä). Myös Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa tehty yhteistyö, ja kehitetyt arjen tuen palvelut, tukevat lapsia ja perheitä matalalla kynnyksellä. Toimintaa kehitetään yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa.

Lapsi, jolla on autismitietäminen tai muita neuropsykiatrisia piirteitä, hyötyy siitä, että arki on mahdollisimman säännöllistä ja ennakoitua. Keskeinen osa erityislapsen kuntoutusta on auttaa lähiympäristön aikuisia toimimaan lapsen kanssa vahvistamalla tietoutta erityislapsen kohtaamisesta ja tukemisesta ja tarjoamalla välineitä hyvän arjen toteuttamiseen. Neuropsykiatrisesti oirehtivan lapsen kuntoutus tulee suunnitella aina yksilöllisten tarpeiden mukaisesti yhteistyössä verkoston eri toimijoiden kesken. Se toteutuu parhaimmillaan osana jo olemassa olevaa arkea, jolloin lapsen oppimien taitojenkin siltaaminen toimintaympäristönsä tapahtuu luontevimmin.

Sivistystoimen ensisijainen tehtävä on tarjota riittävä tuki kouluun ja varhaiskasvatukseen, jotta myös valtuustoaloitteessa esitettyjä sosiaalisia ja tunnetaitoja voidaan harjoitella irrottamatta lasta omasta arkiympäristöstään ja ulkoistamatta taitojen harjoittelua erillisille toimijoille.

Lapselle annettava tuki ja ohjaus suunnitellaan moniammatillisessa yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Suunnitelman tavoitteet, tukitoimet ja niiden toteutus kirjataan varhaiskasvatuksessa lapsen

VASUun (Varhaiskasvatussuunnitelma) ja esi- ja perusopetuksessa oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma). Tuen antaminen on kokonaisvaltaista lapsen kehityksen ja oppimisen tukemista hänen luontaisessa arjen ympäristössä.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että *matalan kynnyksen ryhmätoiminta kohdistettuna esim. sosiaalisten taitojen harjoitteluun olisi toimiva keino ennalta-ehkäistä ja vähentää sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä, nepsy-lasten itsetuntoa ja minäkuvaa nakertavia huonoja kokemuksia.*

Lahden peruskouluissa toteutetaan laajasti tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua osana koulupäivää. Lahden kaupungin perusopetuksessa toteutettiin kysely oppilas, huoltaja ja opettajajäsenillä laajennetuille oppilashuoltoryhmille huhti-toukokuussa 2021. Kyselyn tarkoituksena oli saada tarkempaa tietoa oppilashuollon painopistealueina olevien asioiden edistymisestä ja tehdä näkyväksi kouluissa tehtävää oppilashuollollista työtä. Yhtenä asiana selvitettiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä vuorovaikutusta tukevilla toimilla. Kyselytulos toi esille kattavasti kouluissa käytössä olevia menetelmällisiä ohjelmia ja työskentelykäytänteitä (liite: Kysely laajennetuille oppilashuoltoryhmille s. 10-19).

Lahden perusopetuksen opetushenkilöstöä on koulutettu säännöllisesti vuodesta 2015 lähtien Nepsy –koulutuksin. Koulutuksia on järjestetty sekä lyhytkestoisena kahden päivän Mini-Nepsy –koulutuksina että pitkäkestoisena Neuropsykiatrinen valmentaja –koulutuksena. Lyhytkestoinen koulutus antaa valmiuksia käytännönläheisiin ja ratkaisukeskeisiin menetelmiin työskennellessä neuropsykiatrisesti oireilevan lapsen kanssa. Pitkäkestoinen koulutus antaa valmiuden toteuttaa Nepsy –valmennusta yksittäiselle lapselle tai kohdennetusti

menetelmällisenä ryhmäohjauksena. Sosiaalisten taitojen harjoittelu on tuotu osaksi koulupäivän aikana oppilaalle annettavaa ohjausta. Koulussa käytössä olevien sosiaalisten taitojen harjoitusohjelmien käyttöön opetushenkilöstö saa ohjausta mm. Perusopetuksen tutoropettajan ja koordinointi- ja konsultointityötä toteuttavien alueellisten erityisopettajien opastamana. Koulujen käytössä olevat harjoitusohjelmat on koottu liitteeseen (liite: Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja).

Valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupungin tulisi myös palkata ammattilaisia, joiden yhtenä tehtävänä voisi olla sosiaalisten taitojen ryhmien vetäminen. Tässä esim. nuorisotoimi voisi olla yhtenä osana mukana. On tärkeää, että ryhmät eivät jää opettajien vastuulle.

Lahden peruskoulut tekevät yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yhtenä yhteistyökumppanina on nuorisotoimi. Jokaisella yhtenäiskoululla ja yläkoululla on kokoaikainen koulunuorisotyöntekijä. Nuorisotyö koulussa on ennaltaehkäisevää, opetusryhmien kanssa tehtävää työtä.

Koulunuorisotyöntekijä on mukana kehittämässä ja kokeilemassa uudenlaisia työskentelytapoja. Hyviä kokemuksia on saatu esimerkiksi koulunuorisotyöntekijän ja kuraattorin sekä koulunuorisotyöntekijän ja opettajan välisestä parityöskentelystä pienryhmien kanssa.

Pienryhmätoiminnan lisäksi nuorisotyö liittyy opetukseen nuoren sosiaalisia valmiuksia ja arjen taitoja tukevaa toimintaa.

Valtuustoaloitteessa toivotaan viranhaltijoilta toimintasuunnitelmaa sekä kustannusarviota. Lisäksi toivotaan vaikuttavuusarviointi.

Toiveeseen todetaan tässä lausunnossa, että

Sivistystoimen ensisijainen tehtävä on tarjota riittävä tuki kouluun ja varhaiskasvatukseen, jotta myös valtuustoaloitteessa esitettyjä sosiaalisia

ja tunnetaitoja voidaan harjoitella irrottamatta lasta omasta arkiympäristöstään ja ulkoistamatta taitojen harjoittelua erillisille toimijoille. Neuropsykiatrisesti oirehtivan lapsen kuntoutus suunnitellaan aina yksilöllisten tarpeiden mukaisesti yhteistyössä lapsen asioissa kootun verkoston toimijoiden kesken. Kuntoutus toteutetaan lapselle tuttujen aikuisten kanssa, jotta opittujen taitojen siltaaminen toimintaympäristöön tapahtuu luontevimmin. Täten valtuustoaloitteessa esille tuodun kustannusarvion laatiminen ei ole relevanttia.

Kaikilla Lahden kouluilla on käytössä sosiaalisten taitojen harjoitusohjelmia. Kukin koulu kirjaa vuosisuunnitelmaansa sosiaalisten taitojen harjoitusohjelmien käytön. Harjoitusohjelmien käyttö on siten suunnitelmallista ja niiden toteutusta tehdään yhteistyössä koulun kumppaneiden kanssa. Opetushenkilöstö saa koulutusta ja ohjausta harjoitusohjelmien käyttöön. Oppimisen tuen toimintamalleja kehitetään suunnitelmallisesti ja hanketoiminta tukee kehittämistyötä.

Kouluilla käytössä olevia vuorovaikutusta tukevia toimia on selvitetty kyselyllä keväällä 2021. Kyselyn raporttiin on koottu kattavasti koulujen toimet, joiden vaikuttavuutta tullaan seuraamaan osana Lahden lasten ja nuorten hyvinvointityötä, oppilashuoltoryhmien ja koulujen vuosittaista itsearviointia.

Lausunnon liitteet:

Hanketoiminta oppimisen tuen toimintamallien kehittämisessä

Raportti-kysely laajennetuille oppilashuoltoryhmille

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja

Kaupunginvaltuusto

Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: ote sivistyslautakunta, opetuksen palvelupäällikkö Johanna

Saastamoinen

Liitteet

Hanketoiminta oppimisen tuen toimintamallien kehittämiseksi

Raportti-Kysely laajennetuille oppilashuoltoryhmille 2021ocx

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja

Valtuustoaloite: Sosiaalisten taitojen ennaltaehkäisevää ryhmätoimintaa kouluihin

§ 129

Kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet

31/00.01.01.03/2021

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää seuraavat kokouksessa jätetyt valtuustoaloitteet kaupunginhallituksen käsiteltäväksi:

- Valtuutettu Riina Puusaari ym.: Puiden ja muun kasvillisuuden lisääminen huomioidaan kaavoituksessa
- KD-valtuustoryhmä: Omaishoitajille maksuttomat uinti- ja kuntosalikäynnit

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto lähettää aloitteet kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Perusteluosa

Hallintosäännön kaupunginvaltuustoa koskevien sääntöjen 9 §:n mukaan kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen on valtuustoryhmällä ja valtuutetulla oikeus, ilmoitettuaan siitä aikaisemmin puheenjohtajalle, tehdä kirjallisia aloitteita kaupungin toimintaa ja hallintoa koskevista asioista. Aloite annetaan puheenjohtajalle sen jälkeen, kun se on esitelty valtuustolle.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Toimenpiteet

Kh, kirjaamo

Liitteet

Valtuustoaloite Puusaari Riina ym.

Valtuustoaloite KD-valtuustoryhmä

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 117, § 118, § 119, § 122, § 125, § 126, § 127, § 128, § 129

Lahden kaupunki

MUUTOKSENHAKUKIELTO

oikaisuvaatimus/kunnallisvalitus

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja
Muutoksenhakuohje koskee pykäläiä: § 120, § 121, § 124

nro 8

Lahden kaupunki

VALITUSOSOITUS, kunnallisasiat

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Yhteystiedot

www.oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1

13100 Hämeenlinna

029 56 42210

faksi 029 56 42269

hameenlinna.hao(at)oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten
asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika ja sen alkaminen

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Annettaessa päätös asianosaiselle tiedoksi hänen suostumuksellaan sähköisenä viestinä hänen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Muuta tiedoksiantotapaa käytettäessä asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Valitusaika taloudellisin ja tuotannollisin perustein tehdystä irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kulua vasta irtisanomisajan päättymisestä.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta;
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi;
- vaatimusten perustelut;

- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HOL 32 §).

Valitusasiakirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun 25 päivä tai

juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Tuomioistuinmaksut

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsittelyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta.

Lahden kaupunki

VALITUSOSOITUS, kunnallisasiat

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Sen lisäksi alueellisella ympäristökeskuksella ja muulla viranomaisella on toimialaansa kuuluvissa asioissa oikeus valittaa asemakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Valitusoikeus on myös maakunnan liitolla ja kunnalla, joiden alueella asemakaavassa osoitetulla maankäytöllä on vaikutuksia. Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, on rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Yhteystiedot

www.oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

nro 8

Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
029 56 42210
faksi 029 56 42269
hameenlinna.hao(at)oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten
asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika ja sen alkaminen

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kaavan hyväksymistä koskevan päätöksen katsotaan tulleen kaikkien valitukseen oikeutettujen tietoon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus tehdään kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta;
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi;
- vaatimusten perustelut;
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä hallintotuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi hallintotuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Valitukseen on liitettävä

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HOL 32 §).

Valitusasiakirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Tuomioistuinmaksut

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suoritetuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsittelyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta.